POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra kriminologie

Pachatelé mravnostní kriminality

Bakalářská práce

Sexual crime offenders

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE
Mgr. Tomáš NAJMAN

AUTOR PRÁCE
Agáta ŽÁČKOVÁ

PRAHA
2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 14. 3. 2024

Agáta ŽÁČKOVÁ

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na vybrané aspekty problematiky pachatelů mravnostní kriminality, a to konkrétně sexuálních deliktů. Nejdříve zachycuje mravnostní kriminalitu obecně, dále představuje poznatky z fenomenologie sexuálních deliktů spolu s poznatky z dostupných statistik. Práce se dále věnuje charakteristickým rysům pachatelů mravnostní kriminality, sexuálním deviacím a chování v jejich mezích. Poslední část práce pojednává o specifikách vybraných sexuálních deliktů, včetně sexuálních deliktů na dětech a páchání sexuálně motivovaných skutků v kyberprostoru, i o kontrole mravnostní kriminality. V textu je využita dostupná domácí i zahraniční odborná literatura týkající se pachatelů této specifické kriminality.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mravnostní kriminalita * sexuální kriminalita * sexuální delikt * trestný čin * pachatel * sexuální deviace * parafilie * sexuální deviant

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on selected aspects of sexual crime offenders. Initially, it looks at sex crime in general, then offers insights into the phenomenology of sexual offences along with the information form the available statistics. The thesis then examines the general characteristics of the perpetrators of sex crime, sexual deviance and behaving within its boundaries. The last part of the thesis discusses the specifics of selected sexual crimes, sexual offences against children and sexually motivated offending in cyberspace, as well as the control of sex crime. The thesis makes use of available domestic and foreign literature concerning the perpetrators of sexual offences.

KEYWORDS

Sexual crime * sex crime * crime * offence * offender * sexual deviance * paraphilia * sexual deviant

Obsah

Úvod ... 6
1. Mravnostní kriminalita ... 8
2. Fenomenologie mravnostní kriminality ... 10
2.1 Stav, struktura a dynamika mravnostní kriminality ... 12
2.2 Analýza stíhaných osob ... 15
3. Pachatelé sexuální kriminality ... 17
4. Pachatelé ve vztahu k parafiliím ... 21
4.1 Parafilie v objektu a v aktivitě ... 22
4.1.1 Fetišismus ... 23
4.1.2 Fetišistický transvestitismus ... 24
4.1.3 Exhibicionismus ... 24
4.1.4 Voyerismus ... 25
4.1.5 Pedofilie ... 26
4.1.6 Sadomasochismus ... 27
4.1.7 Patologická sexuální agresivita ... 29
4.1.8 Jiné poruchy sexuální preference ... 30
5. Specifika páchání vybraných sexuálních deliktů ... 31
5.1 Znásilnění ... 31
5.2 Sexuální vraždy ... 33
5.3 Pohlavní zneužití ... 34
5.4 Násilí a sexuální zneužívání v rodině ... 35
5.4.1 Domácí násilí ... 36
5.5 Další sexuální delikty a jevy ... 37
5.5.1 Expozice genitálu ... 37
5.5.2 Stalking ... 38
5.5.3 Sexuální nátlak ... 39
5.5.4 Sexuální násilí ... 39
5.5.5 Pornografie ... 40
6. Zvláštnosti páchání sexuálních deliktů na dětech ... 41
7. Specifika páchání sexuálních deliktů v kyberprostoru ... 45
7.1 Kybergrooming ... 46
7.2 Dětská pornografie online ... 47

8. Kontrola sexuální kriminality 48
8.1 Prevence 48
8.1.1 Prevence sexuálních deliktů páchaných na dětech 50
8.1.2 Prevence sexuálních deliktů páchaných v kyberprostoru 50
8.2 Represe a ochranná opatření 52
8.2.1 Ochranné léčení 53
8.2.2 Zabezpečovací detence 54
8.2.3 Program GREPP 55
8.2.4 Věznice Kuřim 56
Závěr 57
Seznam použité literatury 62

Úvod

Mravnostní kriminalita bývá leckdy opomíjeným druhem kriminality z důvodu její relativně malé četnosti – dlouhodobě jde ve statistikách asi o dvouprocentní podíl z celkově registrované kriminality. Jedná se ovšem o trestné činy společensky velmi závažné a škodlivé, které jsou typické vysokou mírou latence, kdy oběti těchto deliktů často spáchání činu z rozličných důvodů nenahlašují.

Tento druh kriminality lze dělit na sexuální delikty a delikty spjaté s prostitucí. Pro účely této práce je pozornost věnována pouze sexuálním trestným činům, nikoliv pak činům spojeným s prostitucí a navazujícími jevy.

Práce se zabývá sexuálními delikty, jejich vymezením a jevy spjatými s touto oblastí kriminality. V obecné míře se text orientuje na pachatele sexuální trestné činnosti – na jejich obecné znaky, ale také na jejich specifika. Zároveň je šířeji rozebírána problematika sexuálních deviací a posléze jejich léčba. Závěrem je zmiňována kontrola mravnostní kriminality.

Potřeba zaměřovat pozornost na problematiku sexuálních deliktů je nezpochybnitelná. Neustále vznikají nové výzkumy a přehledy případů ať už sexuálního násilí či sexuálního obtěžování atp., které potvrzují rozsah těchto činů a jejich dopad. Výzkum Centra pro oběti domácího a sexuálního násilí proFem vykazující data za rok 2021 zkoumal zkušenost obyvatel ČR se sexuálním násilím a sexuálním obtěžováním. Z výsledků výzkumu vyplývá, že každá druhá dospělá žena zažila nějakou formu sexuálního násilí nebo obtěžování (konkrétně 54 % dotazovaných žen); konkretizuje navíc, že téměř desetina žen byla během svého života znásilněna.[1] Odborná literatura a statistiky zároveň upozorňují, že počty zneužitých dětí v reálném životě i v online prostředí stoupají.[2]

Sexuálně motivované trestné činy jsou bezprostředním zásahem do nejintimnější oblasti člověka, kterou je nutno chránit. Některé delikty bývají také „obohacené“

---

[1] MICHÁLKOVÁ, Eva. *Sexuální násilí a sexuální obtěžování: reprezentativní výzkum 2021* [online]. MindBridge Consluting, a.s., proFem – centrum pro oběti domácího násilí a sexuálního násilí, o.p.s., 2021. [cit. 7.2.2024] Dostupné z: https://www.profem.cz/cs/vydali-jsme/vyzkumy/a/sexualni-nasili-a-sexualni-obtezovani-reprezentativni-vyzkum-2021

[2] PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti.* Brno: BizBooks, 2020. ISBN 978-80-265-0919-6, str. 163.

o násilný prvek, tudíž určité situace mohou vyústit až v těžkou újmu na zdraví či ve smrt oběti. Věnovat se tématům mravnostní kriminality je tedy naprosto zásadní.

Sexuálním deliktům a jejich sankcionování je postupně věnována rostoucí pozornost, avšak stále není dostatečná. Bohužel se problematika sexuálních trestných činů a recidivujících pachatelů – podobně jak je tomu i u jiných druhů kriminality – řeší převážně po selhání právních předpisů či soudní moci, když tento závažný společenský jev zaznamenají média a posléze veřejnost. Koncem roku 2023 a začátkem roku následujícího se právě proto stalo aktuálním několik řešených a medializovaných kauz týkajících se znásilnění.

Cílem práce je zejména analyzovat pachatele sexuální trestné činnosti – tedy jejich typologii, specifika, parafilie, duševní poruchy atp. V některých oblastech analýza přesahuje do oblastí psychologie, psychiatrie, sexuologie a trestního práva.

Práce by mohla posléze sloužit jako přehledná typologie těchto pachatelů a jako pomůcka k řešení otázky kontroly mravnostní kriminality, včetně léčby některých sexuálních delikventů.

1. Mravnostní kriminalita

Mravnostní kriminalita je specifickým druhem trestné činnosti vycházejícím z uspokojování lidských sexuálních potřeb způsobem, který je v rozporu s právními předpisy. Obdobně jako u všech dalších oblastí kriminality stanovuje její hranice společenský konsenzus, a to prostřednictvím právních norem lišících se v různých kulturách či zemích dle subjektivního, historicky a časově podmíněného pojetí normality. Právní řád upravuje toleranci společenského chování v sexuální oblasti, a tudíž také sféru, jíž je „nutno“ kriminalizovat[3] – tedy určit, které lidské sexuálně zaměřené chování je neakceptovatelné[4] a tudíž v rozporu se společenskými normami.[5] Z důvodu rozdílů ve společenském pojetí nelze jednoznačně plošně definovat sexuální kriminalitu a pachatele sexuálních deliktů.[6]

Samotný pojem „mravnostní kriminalita“ je specifický pro českou kriminologickou školu, jedná se o termín v praxi používaný převážně policií, v mnohém ovšem přesahující trestnou činnost okolo sexuálních potřeb třeba do oblasti prostituce. V jiných státech se běžně setkáváme s pojmem „sexuální kriminalita“, anglicky pak *sex crime* či *sex-related crime*.[7] Za společný znak lze označit bezprostřední zásah do sexuální sféry oběti.[8]

Šířka pojmu mravnostní kriminality tedy obsahuje nejen delikty, spadající např. pod označení *sex crime*, nýbrž také delikty spjaté s organizovanou kriminalitou – jako jsou obchod se ženami či dětmi, anebo kuplířství. Mravnostní kriminalitu

---

[3] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 298.

[4] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 425.

[5] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 14.

[6] AGGRAWAL, Anil. *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices*. 1. vyd. Boca Raton, FL: CRC Press, 2009. ISBN 978-1-4200-4308-2, str. 32.

[7] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 424.

[8] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 13.

tudíž lze dělit na dvě velké kategorie: sexuální trestné činy a trestné činy spojené s prostitucí.[9]

Delikty mravnostní kriminality se – jak vyplývá z trestního zákoníku – řadí mezi nejzávažnější trestnou činnost. Přestože statisticky nezaujímá první místa v četnosti spáchaných trestných činů, společenská škodlivost mravnostní kriminality je velmi vysoká z důvodu zásahu do intimní sféry jedince, jak napovídá hlava III zvláštní části trestního zákoníku *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*, v níž je obsažena většina deliktů spjatých s touto oblastí kriminality.[10]

Pojem **násilná sexuální kriminalita**, úzce související s mravnostní kriminalitou, pak označuje *soubor trestných činů, při nichž pachatel svým jednáním zasahuje do sexuální sféry oběti za použití fyzického násilí, pohrůžky fyzického násilí či pohrůžky jiné těžké újmy vůči ní, a to bez souhlasu oběti*. Nejedná se pouze o činy pro uspokojení sexuální potřeby pachatele, nýbrž také o delikty s cílem ponížení, ublížení či pomstění se oběti nebo jiné osobě.[11]

Pojmové znaky, především pak použití násilí či pohrůžka jeho použití, obsažené v definici naplňuje několik trestných činů v trestním zákoníku: znásilnění (§ 185 odst. 1), sexuální nátlak (§ 186 odst. 1), obchodování s lidmi (§ 168 odst. 2 písm. a)) a útok proti lidskosti (§ 401 odst. 1 písm. d)). Nicméně v jednotlivých případech se může jednat také o jiné trestné činy jako např. pohlavní zneužití, vražda, vydírání či nebezpečné pronásledování.[12]

---

[9] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 298-299.
[10] Tamtéž, str. 298-299.
[11] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 14.
[12] Tamtéž, str. 17.

2. Fenomenologie mravnostní kriminality

Pojem sexuální delikt není zákonem přesně vymezen, avšak dlouhodobě se za takový skutek považuje trestný čin určitým způsobem související s pohlavním vzrušením či uspokojením pachatele.

Jak již bylo uvedeno výše, většina deliktů spadajících do oblasti mravnostní kriminality je obsažena v hlavě III zvláštní části trestního zákoníku *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*. Konkrétně se tedy jedná o následující trestné činy: znásilnění (§ 185), sexuální nátlak (§ 186), pohlavní zneužití (§ 187), soulož mezi příbuznými (§ 188), šíření pornografie (§ 191), výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (§ 192), zneužití dítěte k výrobě pornografie (§ 193), účast na pornografickém představení (§ 193a) a navazování nedovolených kontaktů s dítětem (§ 193b). Zbylé trestné činy z hlavy III zvláštní části se vztahují k problematice prostituce.[13]

Z dalších hlav zvláštní části trestního zákoníku se mezi delikty mravnostní kriminality řadí ohrožování dítěte (hlava IV, § 201), svádění k pohlavnímu styku (hlava IV, § 202) a obchodování s lidmi (hlava II, § 168). Sexuální motiv mohou mít mj. také jiné trestné činy napříč trestním zákoníkem – vražda (§ 140), ublížení na zdraví (§ 146), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155), týrání osoby žijící ve společném obydlí (§ 199), nebezpečné pronásledování (§ 354) či výtržnictví (§ 358).[14] S mravnostní kriminalitou jsou také spjaté trestné činy jako: omezování osobní svobody (§ 171), vydírání (§ 175), týrání svěřené osoby (§ 198) a ohrožování výchovy mládeže (§ 201).[15]

Za specifické trestné činy, jež také mohou být páchány se sexuálním motivem, lze považovat krádež (§ 205) či obecné ohrožení (§ 272), kdy se jedná o sexuálně neudržitelnou fetišistickou potřebu pachatele – v prvním případě vzrušení

---

[13] Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.
[14] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 299.
[15] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 182.

krádežemi a možností být přichycen při jejich páchání, v druhém případě pak projev pyromanie ve spojení s uspokojením jedince.[16]

Pro mravnostní kriminalitu obecně a dlouhodobě platí, že oplývá vysokou latencí (až 90 %)[17], a to z několika důvodů. Především se jedná o zásah do intimní oblasti člověka, o němž se obětem nemusí mluvit jednoduše, a navíc se jedná o téma stále ještě poměrně tabuizované. Zároveň při tom hraje specifickou roli obava obětí ze sekundární viktimizace či sociální stigmatizace, což v řadě případů vede až k situaci, že skutek ani nenahlásí. Dalšími důvody jsou obavy ze msty pachatele, následné problémy v rodinném zázemí nebo jinde v osobním životě,[18] dále pak stud, vyšší riziko důkazní nouze, blízký vztah s pachatelem, a v určitých případech také obecně negativní vztah k policii.[19] Pro mravnostní kriminalitu je tedy specifické, že tato trestná činnost bývá oběťmi nahlašována po měsících či dokonce letech od jejího uskutečnění, tedy až v čase po překonání obav z oznámení konkrétního protiprávního jednání.[20]

Kriminologické statistik Policie ČR mravnostní kriminalitu vnitřně znázorňují a zaznamenávají skrze několik samostatných trestných činů – znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, šíření pornografie, kuplířství a obchodování s lidmi – a tzv. ostatní činy. Sexuální vraždy se pak řadí mezi trestné činy násilné kriminality.[21] V rámci dlouhodobého mírného nárůstu mravnostní kriminality je nutné zohlednit zřetelný podíl jejího páchání v kyberprostoru.[22]

---

[16] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 299.

[17] *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027* [online]. Praha: MV ČR, 2022. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/nova-strategie-prevence-kriminality-v-cr-na-leta-2022-2027-byla-schvalena-vladou.aspx

[18] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 427.

[19] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 100.

[20] *Vývoj registrované kriminality v roce 2023* [online]. Praha: OKVV PP, 2024. [cit. 27.1.2024]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx

[21] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 299.

[22] *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027* [online]. Praha: MV ČR, 2022. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/nova-strategie-prevence-kriminality-v-cr-na-leta-2022-2027-byla-schvalena-vladou.aspx

2.1 Stav, struktura a dynamika mravnostní kriminality

V obecné rovině se podíl mravnostní kriminality na veškeré registrované kriminalitě pohybuje kolem 2 %, přičemž v posledních deseti letech její podíl buď stagnoval nebo mírně stoupal.[23] V desetiletém období od roku 2012 do roku 2022 křivka statistik mravnostní trestné činnosti byla vzrůstající, přičemž výraznější pokles byl zaznamenán pouze v roce 2020. Od roku 2012 oproti roku 2022 narostla mravnostní kriminalita o něco více než 1 300 skutků.[24] Dlouhodobě nejčastěji páchanými skutky v rámci sexuální kriminality jsou znásilnění a pohlavní zneužití ostatní[25] a od roku 2018 také trestné činy spjaté s dětskou pornografií (výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie apod.).[26]

Jako celková registrovaná kriminalita zaznamenala pokles i mravnostní kriminalita v období platnosti proticovidových opatření, přestože již více než deset let předtím tato trestná činnost vystoupala téměř o 60 %.[27] Během roku 2021 byl výrazně častěji páchán trestný čin šíření nakažlivé lidské nemoci, nicméně nárůst byl způsoben především úmyslným šířením koronaviru.[28]

V roce 2022 dosáhl její podíl na celkové registrované kriminalitě 1,8 %, přičemž bylo registrováno 3 290 skutků,[29] z nichž se podařilo objasnit 1 959 trestných činů

---

[23] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 34.
[24] Tamtéž, str. 35
[25] DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-179-0, str. 16.
[26] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-187-5, str. 18.
[27] SCHEINIST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-196-7, str. 18.
[28] *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021* [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2022. [cit. 25.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx
[29] *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [online]. Praha: OKVV PP, 2023. [cit. 14.11.2023]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

(společně s dodatečně objasněnými pak 2 438 trestných činů). Celkově se objasněnost mírně zvýšila oproti předešlému roku na 59,5 %[30]

Po roce 2020, kdy stagnovala trestná činnost jako taková, pokračuje mravnostní kriminalita v mírném růstu,[31] kdy v roce 2022 byla opět zaznamenána vzrůstající tendence registrovaných skutků. Jedná se o nárůst z důvodu srovnání situace během covidových opatření a nynější doby se zvýšeným pohybem potenciálních pachatelů a obětí v prostoru, mj. také se zvýšeným pohybem osob v nočních hodinách. Pozitivním jevem je ztráta obav obětí oznamovat trestnou činnost.[32] Z hlediska kriminality mládeže (tedy kriminality pachatelů mladších patnácti let) stoupl počet registrovaných činů jinak trestných mravnostní povahy, konkrétně bylo spácháno 436 skutků, což je o 56 skutků více než rok předešlý (tedy nárůst o 14,7 %).[33]

Nejvyšší nárůst kriminality v roce 2022 byl zaznamenán u trestných činů dětská pornografie a zneužití dítěte k ní, znásilnění, pohlavní zneužití ostatní, pohlavní zneužití v závislosti a kuplířství.[34] Právě znásilnění (spácháno 880 skutků), dětská pornografie a zneužívání dítěte k ní (780 skutků, čtvrtinový nárůst) a pohlavní zneužití ostatní (684 skutků) byly nejčastěji páchanými trestnými činy z oblasti mravnostní kriminality v průběhu celého roku.[35] Značný nárůst mj. zaznamenalo domácí násilí, když bylo v roce 2022 registrováno 610 případů – o 100 případů více oproti roku předešlému. Domácí násilí je v trestním zákoníku upraveno jako týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí či týrání

---

[30] *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky* [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2023. [cit. 16.11.2023] Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

[31] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 34.

[32] *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [online]. Praha: OKVV PP, 2023. [cit. 14.11.2023]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

[33] *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky* [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2023. [cit. 16.11.2023] Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

[34] *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [online]. Praha: OKVV PP, 2023. [cit. 14.11.2023]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

[35] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 35.

svěřené osoby; v souběhu mohou být také páchány trestné činy jako znásilnění nebo trestné činy proti zdraví.[36]

Úřad služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR dále zaznamenává průběžný nárůst počtu trestných činů týkajících se přechovávání, šíření a výroby dětské pornografie, dnes ve velké míře prostřednictvím tzv. sextorze, čili vydírání prostřednictvím intimních fotografií či videozáznamů. Narostl také počet spáchaných dalších sexuálních deliktů v kyberprostoru, konkrétně sexuální nátlak a kybergrooming.[37] Právě kriminalita kybernetická zaznamenala největší nárůst spáchaných skutků (o 95 %). Lze tedy tvrdit, že se kriminalita v určité míře „přesouvá" do kyberprostoru, zejména pak majetková, hospodářská a, pro účely této práce nejpodstatněji, mravnostní.[38] V roce 2022 podíl mravnostní trestné činnosti na celkovém širším pojetí kyberkriminality činil 8 %.[39]

Naopak nejvíce poklesl počet spáchaných trestných činů úmyslného ublížení na zdraví nakažlivou lidskou nemocí vzhledem k ústupu pandemie a zrušení proticovidových opatření.[40]

Regionálně se počet registrovaných skutků mravnostní kriminality zvýšil v osmi krajích, přičemž nejvyšší nárůst byl zaznamenán v Moravskoslezském a Jihomoravském kraji.[41]

Mravnostní kriminalita v roce 2023 se od předešlého roku udržela na 1,8 % podílu z celkové registrované kriminality v České republice. Bylo evidováno 3 201

---

[36] *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2023. [cit. 29.1.2024]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2022/

[37] *Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky* [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2023. [cit. 16.11.2023] Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

[38] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 35.

[39] *Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2023. [cit. 29.1.2024]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2022/

[40] *Vývoj registrované kriminality v roce 2022* [online]. Praha: OKVV PP, 2023. [cit. 14.11.2023]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

[41] Tamtéž.

skutků, oproti roku 2022 se jedná o mírný pokles o 2,7 %, konkrétně o 89 skutků méně.[42]

Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán u následujících trestných činů z oblasti sexuální deliktů: znásilnění (o 4,2 %), pohlavní zneužití ostatní (o 1,8 %) a svádění k pohlavnímu styku (o 57,9 %, tedy nárůst o jedenáct skutků). Z kategorie mravnostních trestných činů spjatých s prostitucí se meziročně páchání nejvíce navýšilo a evidovalo u komerční formy pohlavního zneužití (o 87,5 %, tedy nárůst o sedm skutků) a kuplířství (o 9 %).[43]

Z oblasti násilné kriminality se k mravnostním deliktům vztahují také trestné činy z rodinného prostředí – týrání osoby žijící ve společném obydlí a týrání svěřené osoby, které zaznamenaly (spolu s několika dalšími delikty) největší meziroční nárůst o 7,7 % a 10,7 %. Velký nárůst také zaznamenal trestný čin vydírání, který bývá nejčastěji páchán skrze kyberprostor prostřednictvím vylákání intimních fotografií anebo videa obětí a následně pod nátlakem plnění finančních či jiných požadavků pachatele.[44]

Největší nárůst trestných činů v oblasti mravnostní kriminality se ve srovnání s rokem 2022 projevil v kraji Jihočeském (o 22,3 %, tedy o 46 skutků), Ústeckém (15 %, o 62 skutků) a Plzeňském (14,4 %, o 73 skutků). Ve zbylých krajích byl zaznamenán pokles či jen mírný nárůst.[45]

2.2 Analýza stíhaných osob

Prostřednictvím statistik Policie ČR o počtech stíhaných a vyšetřovaných osob, které spáchaly trestnou činnost na našem území za časové období mezi lety 2016 a 2022, byl zjišťován nejen samotný počet, ale také pohlaví těchto jedinců, jejich věk (v podobě rozlišování dospělých a mládeže), recidiva a státní příslušnost

[42] *Vývoj registrované kriminality v roce 2023* [online]. Praha: OKVV PP, 2024. [cit. 27.1.2024]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx
[43] Tamtéž.
[44] Tamtéž.
[45] Tamtéž.

(kategorie „cizinci“).[46] Podkapitola popisuje několik vybraných trestných činů, jež jsou pro sexuální kriminalitu typické nebo četné.

Za sledované pětileté období se počet stíhaných a vyšetřovaných osob za spáchání trestného činu znásilnění pohyboval v rozmezí od 418 do 463 jedinců, přičemž více než 90 % z nich byli muži, přibližně třetina z nich byla opakovaně trestána a podíl cizinců se pohyboval přibližně mezi 10 a 20 % z celku. Stíhaných osob v souvislosti se spácháním sexuálního nátlaku bylo ročně průměrně 35, téměř vždy se jednalo o muže, přičemž opakovaně trestaných bylo stíháno mezi desetinou a pětinou z nich.[47]

V souvislosti s pácháním pohlavního zneužití ostatního bylo stíháno a vyšetřováno za zmíněné za zmíněné období v průměru pět set osob ročně, přibližně v 90 % se jednalo o muže a kolem 4 % z nich nebylo české státní příslušnosti. V průměru čtvrtina skutků byla spáchána nezletilou osobou, tedy osobou do věku 14 let. Oproti tomu pohlavní zneužití v závislosti páchalo významně méně osob, a to průměrně 55 jedinců ročně. Opět téměř ve všech případech byli stíháni a vyšetřováni muži a v průměru se ve třetině případů jednalo o opakovaně trestané osoby.[48]

Šíření pornografie uváděné Policií ČR bylo zaznamenáváno až od roku 2018. Z tohoto tříletého šetření bylo zjištěno, že průměrně bylo stíháno a vyšetřováno 66 osob v souvislosti s tímto typem sexuální kriminality, přičemž přibližně z 95 % se jednalo o muže.[49]

---

[46] *Stíhané osoby v období 2016 – 2020* [online]. Policie České republiky, 2022. [cit. 25.2.2024]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/stihane-osoby-v-obdobi-2016-2020.aspx
[47] Tamtéž.
[48] Tamtéž.
[49] Tamtéž.

3. Pachatelé sexuální kriminality

Přes množství empirických dat nelze tvrdit, že by existovala určitá specifická osobnostní struktura, osobnostní rysy či osobnostní profil, charakteristický pro pachatele mravnostní kriminality. Tato skupina delikventů se rozpíná do mnoha oblastí společnosti a odlišuje se např. věkem, typem sexuálního deliktu, rizikovostí, kriminálním zaměřením, osobnostní i kriminální historií či výskytem parafilie nebo psychické poruchy u daného jedince.[50] Nicméně určité faktory a znaky se mezi pachateli velmi výrazně opakují. Až z 87 % převládají manželé, partneři či jiní známí muži jako pachatelé sexuálních deliktů.[51]

Určitý podíl sexuálně motivovaných skutků je úzce spjat s patologickou sexuální preferencí, sexuální úchylkou či jinými chorobnými změnami osobnosti, jež velmi často povzbudí sexuální pud a významně snižují ovládací a rozpoznávací složku jednání, nemálo pak mohou akcelerovat agresivitu. Dalším katalyzátorem agresivity a násilí, a tlumícím prostředkem morálních zábran, jak v případě mravnostních deliktů, tak kriminality jako takové, je vliv alkoholu[52] a užívání drog. Statisticky se více než v polovině případů znásilnění odehrává pod vlivem alkoholu. Naopak u sexuálního zneužívání dětí je podíl páchání pod vlivem alkoholu nižší.[53]

Způsobů dělení pachatelů sexuálních deliktů uvádí odborná literatura značné množství. Dle způsobu a frekvence páchání mravnostní kriminality lze pachatele rozdělit do tří skupin: 1/ dopouštějící se mravnostní trestné činnosti příležitostně a bez významné motivace; 2/ dopouštějící se mravnostní trestné činnosti cílevědomě, promyšleně až organizovaně se záměrem uspokojení sexuálních

---

[50] BLATNÍKOVÁ, Šárka; FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. ISBN 978-80-7338-143-1, str. 125.

[51] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 427.

[52] PORADA, Viktor. Obecně k mravnostní kriminalitě. In: CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 23.

[53] BLATNÍKOVÁ, Šárka; FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. ISBN 978-80-7338-143-1, str. 112.

potřeb či zisku; a 3/ pachatelé patologicky zaměření trpící sexuální deviací či jinou diagnózou.[54]

Dále lze delikventy sexuálních trestných činů rozlišovat dle způsobu provedení těchto deliktů na pachatele kontaktní (např. pachatelé znásilnění či pohlavního zneužívání) a nekontaktní (exhibicionisté či delikventi páchající sexuální trestnou činnost skrze kyberprostor). Pro jiný způsob dělení se posuzuje použití násilí, tudíž se diferencují pachatelé násilní a nenásilní. Kriminologicky významné je pak rozlišování delikventů v závislosti na konkrétním spáchaném skutku, tedy pachatelé znásilnění a pachatelé sexuálního zneužívání dětí, jakožto dva trestné činy hojně se statisticky vyskytující.[55]

Další možností, jak rozlišovat pachatele deliktů sexuální povahy je na základě věku oběti – tedy mládež a osoby dospělé. V oblasti páchání na mládeži lze delikventy zjednodušeně dělit do tří nerovnoměrně rozložených skupin: sexuální devianti, osoby se sexuální nedostatečností a pachatelé, na nichž je oběť závislá.[56]

Kromě pachatelů se sexuální deviací (jímž se věnuje zvláštní kapitola) se dopouštějí mravnostní trestné činnosti na dětech také osoby se sexuální nedostatečností. Jedná se o jedince vyšší věkové kategorie řešící své sexuální potřeby skrze orientaci na tyto oběti – děti – povětšinou bez předešlé zkušenosti překročení zákona v oblasti mravnostní kriminality v nižším věku. V tomto případě se často jedná o osoby trpící poruchami mozku.[57]

Dalšími pachateli jsou osoby, na nichž je oběť (ve věku mládeže) závislá. Jedná se tedy hlavně o otce dětí, vychovatele, pedagogické pracovníky atp. bez dostatečného uspokojení svých sexuálních potřeb. Tito pachatelé využívají svého nadřazeného postavení a pomocí zastrašování a citového vydírání zastírají své protiprávní jednání. V neposlední řadě lze považovat samotné děti páchající

---

[54] PORADA, Viktor. Obecně k mravnostní kriminalitě. In: CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 23.
[55] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 125.
[56] PORADA, Viktor. Obecně k mravnostní kriminalitě. In: CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, str. 23.
[57] Tamtéž, str. 23-24.

mravnostní trestnou činnost na mládeži za specifickou skupiny pachatelů. Povětšinou se jedná o osoby pubertálního věku bez předešlé intence spáchání skutku. V tomto případě jde o jakési poznávání, kdy dochází k sexuálnímu styku po vzájemné dohodě nehledě na věk.[58]

Mezi společné znaky pachatelů sexuálních deliktů se řadí zkušenost se spácháním deliktů nesexuální povahy, maladaptace profesní a mezi partnery i v jiných vztazích. Tato maladaptace se projevuje v podobě hostility, nezodpovědnosti, nezralosti ve vztazích, podezíravosti, nedostatku empatie, citové oploštělosti a absence pocitů viny. Pachatelé často mívají potíže s udržením partnerských vztahů a projevy adekvátních citů v nich. Rizikové faktory jsou obdobné jako jiných druhů kriminality, tedy nějakým způsobem spjaté s výchovou a dětstvím delikventa – výchova v ústavních zařízeních, nepodnětné rodinné prostředí, defektní otcovská role nebo kriminální zkušenost v rodině.[59] Mezi další faktory, jež jsou společné pro páchání vícero typů kriminality, se řadí nízká sebekontrola, psychopatie a nestabilní či kriminální životní styl. Vysoce rizikovou predispozicí pro spáchání dalšího sexuálního trestného činu se pak jeví kombinace výskytu parafilie a psychopatie u jedince.[60]

V oblasti psychopatologie se u pachatelů sexuálních deliktů objevují převážně disociální poruchy osobnosti, především pak vyčnívají rysy nezdrženlivosti, explozivity, agresivity a sociální nepřizpůsobivosti. Nicméně jen u malého podílu těchto pachatelů je diagnostikováno nějaké duševní onemocnění, ať už se jedná o sexuální deviace nebo o psychotické nemoci.[61]

Některé studie uvádí, že rizikoví pachatelé ve smyslu recidivy jsou tací, u kterých se projevují faktory jako: přítomnost sexuální deviace, věk do 35 let, chybějící nebo špatně fungující partnerský vztah, jeden nebo i více sexuálních deliktů v „anamnéze“, mentální defekt, psychopatická struktura osobnosti a závislost

---

[58] PORADA, Viktor. Obecně k mravnostní kriminalitě. In: CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, str. 24.
[59] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 129.
[60] Tamtéž, str. 110-111.
[61] Tamtéž, str. 129-137.

na alkoholu, popř. chronické nadužívání návykových látek.[62] Na základě vícero statistik a výzkumů však bylo zjištěno, že u pachatelů sexuálních deliktů existuje malá pravděpodobnost opětovného odsouzení za další sexuální delikt. Recidiva zůstává dlouhodobě nízká.[63]

U sexuálních agresorů pak bývají v nemalé míře diagnostikovány určité duševní poruchy, nejčastěji disociální porucha osobnosti či psychopatie s rysy nezdrženlivosti, explozivity a agresivity, často se také uvádí přítomnost schizoidní osobnosti s rysy agresivity. Dále se u pachatelů objevuje hraniční porucha osobnosti či narcistická porucha.[64]

Ve srovnání s ryze násilnými pachateli se sexuální delikventi odlišují vyšší mírou introvertní povahy a pasivity, a zároveň častěji napadají oběti v blízkém vztahu, tedy příbuzné, přátele atp. Násilní pachatelé naopak vykazují více egocentrických a narcistických osobnostních prvků.[65]

---

[62] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 111-112.
[63] Tamtéž, str. 50.
[64] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 432.
[65] AGGRAWAL, Anil. *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices*. 1. vyd. Boca Raton, FL: CRC Press, 2009. ISBN 978-1-4200-4308-2, str. 33.

4. Pachatelé ve vztahu k parafiliím

Kromě mnoha různých již zmíněných způsobů klasifikace pachatelů mravnostní kriminality sexuální povahy lze delikventy dělit na dvě široké skupiny: na deviantní a nedeviantní pachatele.[66]

S tímto dělením je také stěžejní vymezit dva pojmy ve vztahu k parafiliím a k páchání sexuální trestné činnosti. Za sexuální devianty se označují osoby s poruchou sexuální preference, jinak nazývání parafilici. Zatímco sexuálními delikventy jsou pachatelé sexuálního deliktu bez jakékoliv sexuálně deviantní konotace.[67]

Dle dostupných dat a dlouhodobě sledované problematiky mravnostní kriminality nelze tvrdit, že by páchání deliktů se sexuálním motivem značilo bezprostřední zákonitost výskytu sexuální deviace u páchajícího jedince. Zároveň nemůžeme paušalizovat, že by každý deviant svým sexuálním chováním přesahoval zákonný rámec. Některé osoby trpící určitou parafilií dokáží svou poruchu potlačit či přetvořit v jinou činnost jako např. intelektuální, umělecké či pedagogické výkony. Stejně tak platí, že ne všechny sexuální delikty jsou páchány sexuálními devianty.[68] Naopak je prokázáno, že většinu trestných činů se sexuálním kontextem páchají osoby, jež netrpí poruchou sexuální preference.[69]

Zmíněná tvrzení se tedy týkají tzv. nedeviantních pachatelů mravnostních deliktů, kteří se dopouštějí svého jednání z různých důvodů jako např. vliv stresu. Jiným typem delikventů mohou být také jedinci nezdrženliví při sexuální abstinenci způsobené nedostatkem příležitostí k intimnímu styku. V některých spíše ojedinělých případech se může jednat o osoby trpící vážnou psychotickou

---

[66] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 307.

[67] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 14.

[68] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 425-426.

[69] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 182.

poruchou, nejčastěji schizofrenií.[70] Nedeviantní pachatelé pak často vykazují psychosexuální nezralost a antisociální osobnostní rysy.[71]

V případech, kdy se mravnostní trestné činnosti dopustí sexuální deviant, jeho charakteristické rysy se v jisté míře více přibližují rysům delikventa než devianta v pravém slova smyslu. Jedná se o bezohlednost, neodpovědnost, nezdrženlivost a poruchovost rozhodovacích procesů.[72]

4.1 Parafilie v objektu a v aktivitě

Sexuálním deviacím se v dnešní době stále častěji přezdívá „parafilie“, jež definuje Mezinárodní klasifikace nemocí MKN-10 jako *sexuální impulzy, fantazie a praktiky, které jsou neobvyklé, deviantní nebo bizarní*.[73] Ze samotné definice a deviací jiného druhu je jasné, že deviantní a „normální“ chování se rozlišuje na základě aktuálního smýšlení společnosti nastavující určitý okruh normality, vně kterého se nacházejí právě deviace (odchylky od „stanoveného“ normálu).

V rámci normálu se tedy přihlíží k normalitě sexuální chování, které lze vymezit takto: *souhlasné sexuální aktivity, které se odehrávají mezi psychosexuálně a somatosexuálně dostatečně zralými a pokrevně v přímé linii nespřízněnými partnery a které nevedou k psychickému nebo tělesnému poškození partnerů*.[74]

Česká odborná literatura popisuje parafilii jako poruchu sexuální preference celoživotního charakteru, přičemž léčba ani trest tuto poruchu nezvrátí, pouze je možné usměrňovat sexuální chování jedince. Parafilie lze klasifikovat do dvou skupin: deviace v objektu, tedy neadekvátní zaměření sexuální touhy

---

[70] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 426.

[71] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 137-

[72] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3. str. 426.

[73] Tamtéž, str. 307.

[74] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 168.

na určitý objekt, a deviace v aktivitě čili poruchy způsobu dosahování sexuálního uspokojení. Mezi deviace v objektu se řadí např. pedofilie, fetišismus a fetišistický transvestitismus. Naopak deviace v aktivitě se člení na voyerismus, exhibicionismus, frotérství, tušérství, patologická sexuální agresivita, agresivní sadismus, sadomasochismus a další.[75]

Mnohočetnost poruch sexuální preference nebývá u sexuální deviantů výjimkou. Prakticky se jedná o výskyt kombinace dvou či vícero sexuálních parafilií u jedince. Nejčastěji jde o kombinace fetišismu a sadomasochismu, pedofilie a patologické sexuální agresivity nebo sadismu.[76]

Z forenzního hlediska jsou význačné tyto poruchy: patologická sexuální agresivita (k níž lze v určité míře řadit také tušérství a froterství), sadismus, přesněji jeho agresivní forma, v určitých případech také fetišismus a exhibicionismus,[77] a v neposlední řadě pedofilie. Zmíněné parafilie se dají označit za společensky velmi nebezpečné, buď objektem zaměření či svou násilnou povahou, a určitý podíl pachatelů mravnostní kriminality sexuálního charakteru jimi trpí.[78]

4.1.1 Fetišismus

Fetišismus je jednou ze sexuálních deviací s širokým rozpětím významu a působnosti. Jedná se o erotický zájem, včetně fantazií nutkavého charakteru, zaměřený pouze na určité symboly sexuálního partnera – tedy číst těla jako vlasy

---

[75] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 131.

[76] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, s. 181.

[77] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 426.

[78] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 131.

nebo chodidla, oděvu (např. prádlo, obuv) či určitý objekt nebo předměty z materiálu běžně bez erotického podtextu (kožešina, guma atp.).[79]

Specifickými předměty sexuálního zájmu v rámci fetišismu mohou být zvířata, odpudivé věci jako výkaly, moč či odpadky, mrtvá těla nebo oheň. Nicméně většina z vyjmenovaných objektů lze vymezit jako samostatné sexuální deviace – zoofilii, nekrofilii a pyrofilii. O fetišismu ale lze hovořit jen tehdy, je-li fetiš nejpodstatnějším zdrojem sexuální stimulace nebo je-li alespoň důležitý pro sexuální uspokojení. Diagnóza se nejčastěji vyskytuje u mužů. Tato deviace vede ke snížené ovládací schopnosti, což může vyvrcholit velkým vlivem na poškozeného např. v podobě krádeží fetišem požadovaného objektu.[80]

4.1.2 Fetišistický transvestitismus

Další deviací, mj. související s pojmem výše zmíněným, je fetišistický transvestitismus spočívající v nošení šatů běžně opačného pohlaví pro dosažení sexuálního vzrušení, které po uspokojení klesá a deviant odkládá tento typ oděvu.[81] Avšak v dnešní době je obecně na transvestitismus nahlíženo jiným prizmatem, jež je více benevolentní a v některých případech bez nutnosti tohoto typu diagnózy. V případě transvestitismu fetišistického se tento jev zařazuje mezi parafilie narušení běžného fungování jedince, především pak v sociálních vztazích, z důvodu sexuálního vzrušení předměty typicky užívaným opačným pohlavím (boty, spodní prádlo atp.).[82]

4.1.3 Exhibicionismus

MKN-10 definuje exhibicionismus jako *recidivující nebo přetrvávající tendence ukazovat genitál cizím lidem (obvykle opačného pohlaví) nebo lidem na veřejných místech bez výzvy nebo záměru intimního kontaktu*. Obvykle se sexuální vzrušení

---

[79] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2. str. 174.
[80] Tamtéž, str. 174.
[81] Tamtéž, str. 174.
[82] *Britannica* [online]. [cit. 30.11.2023]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/transvestism

dostavuje v době expozice genitálu, přičemž po tomto chování obyčejně následuje masturbace.[83] Jedinci trpící touto deviací si své oběti vybírají, přičemž od nich očekávají pozorný a obdivný zájem; typicky nejednají agresivně a neútočí na děti. Exhibicionista trpí sníženou ovládací schopností, mj. podpořenou částečně zpomaleným sexuálním vývojem a nižší pohlavní aktivitou, a nutkavou tendencí svého jednání. Přestože exhibicionismus není příliš společensky škodlivý (v trestním řádu spadá pod trestný čin výtržnictví), řadí se mezi nejvíce recidivující sexuální parafilie, tudíž je vyžadována sexuologická ústavní léčba.[84]

Na jednotlivé případy exhibicionismu je třeba nahlížet individuálně. Expozice genitálu nemusí být přímým ukazatelem této sexuální deviace, naopak se může jednat o průvodní jev jiné duševní choroby, jednání osob s mentální retardací či osob intoxikovaných návykovými psychotropními látkami. Zároveň pak pokusy o fyzický či pouze verbální kontakt s obětí mohou poukazovat na úvodní stádia rozvíjející se patologické sexuální agresivity nebo sadismu.[85]

4.1.4 Voyerismus

Voyerismus se vyznačuje *vracející se nebo přetrvávající tendencí dívat se na osoby v sexuálním nebo intimním chování, jako je svlékání, aniž o tom pozorovaný objekt ví*. Obvykle dochází k sexuálnímu vzrušení a masturbaci.[86] Jedinec trpící voyerismem jedná nepozorovaně a záměrně na sebe neupozorňuje. Takové jednání by bylo z trestněprávní hlediska posuzováno stejně jako exhibicionismus.[87]

---

[83] MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů [online]. [cit. 19.11.2023] Dostupné z: https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.2
[84] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 174.
[85] Tamtéž, str. 174-175.
[86] MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů [online]. [cit. 19.11.2023] Dostupné z: https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.3
[87] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 175.

4.1.5 Pedofilie

Sexuální deviace pedofilie se zaměřuje na specifickou věkovou kategorii osob; jedná se tedy o *sexuální preferenci dětí, buď chlapců nebo děvčat nebo obojího pohlaví, obvykle prepubertálního nebo časného pubertální věku*. [88] Pedofilie se obvykle objevuje u mužů. U tohoto jevu je zásadní rozlišovat, zda osoba opravu trpí pedofilií (čili preferuje děti) nebo se jedná pouze o nahrazení dospělé osoby pro uspokojení své sexuální frustrace. Sexuální preference dětí se může projevit až později v životě (tedy jako náhrada za dospělou osobu, která je obtížněji dosažitelná), nicméně obecně má pedofilie charakter celoživotního zaměření. Ve společnosti se mj. vyskytují neagresivní pedofilové, kteří dokáží porozumět dětem a vžít se do jejich situace, v důsledku čehož je dítě vnímá velmi pozitivně, i když jsou k mládeži nápadně příchylní.[89]

Intimní kontakt s dítětem se projevuje různě, ať už pomocí her, instruktáže, „sexuální výchovou"; nicméně postižená osoba se povětšinou uspokojuje masturbací, v některých případech exponuje před dítětem genitál. Zřídkakdy dochází ke genitálnímu spojení, výjimkou jsou zpravidla agresivní pedofilové. Relativně velké množství osob trpící pedofilií je schopno žít běžným životem, utajovat svou poruchu a vyhýbat se kontaktu s dětmi, dokonce se také dokáže adaptovat na život s dospělou partnerkou. Avšak nebezpečí vyvstává v případech, kdy postižená osoba je psychopatická, mentálně retardovaná či soustavně užívá návykové látky, nebo také při kombinaci s jinou sexuální deviací, např. se sexuální agresivitou či sadismem.[90]

Po diagnostikování pedofilie v souvislosti se spácháním sexuálně motivovaného trestného činu na mládeži je často zjištěno, že jedincovi ovládací schopnosti jsou

---

[88] MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů [online]. [cit. 19.11.2023] Dostupné z: https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.4

[89] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 175.

[90] Tamtéž, str. 175.

podstatně snížené, tudíž dochází k doporučení ochranné sexuologické léčby nejčastěji v ústavní formě.[91]

V případě, že se pedofilní jedinec dopustí fyzického násilí na dítěti, nelze hovořit o „prosté“ pedofilii, nýbrž o **pedofilním sadismu**. Chování je v převažující míře sadistické, spíše než pedofilní, avšak právě pedofilní sklony zvyšují nebezpečnost jednání devianta z důvodu větší bezbrannosti a zranitelnosti oběti, tedy dítěte.[92]

Specifičtějšími deviacemi a pojmy spjatými s pedofilii jsou pak *hebefilie* a *efebofilie*. Obě parafilie se zaměřují na vývojové období dospívání dítěte, tedy na přechod do puberty, kdy se objevují nebo již jsou jasně viditelné druhotné pohlavní znaky; přičemž hebefilie se orientuje na dospívající dívky a efebofilie pak na dospívající chlapce.[93]

4.1.6 Sadomasochismus

Pod pojem sadomasochismus spadá několik dalších termínů; v první řadě dvě slova, ze kterých se pojem skládá – sadismus a masochismus. Obecně se jedná o *preferenci sexuální aktivity, která zahrnuje působení bolesti, ponížení nebo omezování osobní svobody*. V případě, že osoba raději takovou stimulaci přijímá, hovoříme o masochismu, jestliže jí osoba sama provádí, pak se jedná o sadismus. Dle preference pak jedinec z těchto aktivit pociťuje sexuální vzrušení.[94]

Sadomasochismus se projevuje vícero způsoby, např. prostřednictvím fetišistických sadistických rituálů, ponižujících „výchovných“ manipulací či skrze nebezpečnou fyzickou agresi s možností vážných zdravotních následků.

---

[91] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 175-176.

[92] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 136.

[93] *Velký lékařský slovník* [online]. [cit. 12.11.2023]. Dostupné z: https://lekarske.slovniky.cz/lexikon-pojem/hebefilie-2

[94] MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů [online]. [cit. 19.11.2023] Dostupné z: https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65.5

Na základě těchto odlišností lze sadomasochismus dělit na *fetišistický sadismus*, *pseudopedagogický sadismus* a *agresivní sadismus*.[95]

Fetišistický sadismus se vyznačuje sexuální preferencí erotické záliby související s násilím. Často se projevuje prostřednictvím umělecké tvorby či sadomasochistickými praktikami se svolným sexuálním partnerem, avšak zřídkakdy osoby s touto deviací páchají sexuálně motivovanou trestnou činnost čili nejsou pro společnost nebezpeční.[96]

Naopak **agresivní (útočný) sadismus** spočívá v brutálním napadání oběti, kterou tak fyzickou nebo nebezpečnou pohrůžkou znehybní a obvykle ji až rituálně stereotypně napadá. Zároveň chce pachatel dosáhnout negativní emoční reakce oběti – vyvolání strachu, odporu či zjevného utrpení. Osoba trpící touto poruchou nemá za cíl vynutit u své oběti pohlavní styk, nýbrž je eroticky fascinován ponižováním, trýzněním[97] a fyzickým i psychickým utrpením oběti, kterou svazuje, rdousí, zraňuje zbraní, řeže, pálí, omámí a někdy i zabije.[98] V případech, kdy jedinec vykazuje zároveň asociální osobností poruchu, je pravděpodobnost způsobení závažných zranění či smrti oběti vyšší.[99] Jedná se tedy o závažnou poruchu sexuální preference potenciálně velmi nebezpečnou pro společnost, u níž je přiznáváno snížení ovládacích schopností a doporučována ochranná ústavní sexuologická léčba.[100]

Tzv. **pseudopedagogický sadismus** se neřadí pouze mezi sexuální deviace, nýbrž častěji je kategorizován jako specifická porucha osobnosti, jež je mj. také společensky nebezpečná. Vyznačuje se potřebou dominovat nad objektem, často nad dítětem či dospívajícím, skrze přehnaný a samoúčelný důraz na poslušnost a

---

[95] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 176.
[96] Tamtéž, str. 176.
[97] Tamtéž, str. 176.
[98] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 136.
[99] AGGRAWAL, Anil. *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices*. 1. vyd. Boca Raton, FL: CRC Press, 2009. ISBN 978-1-4200-4308-2, str. 175.
[100] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 176.

disciplínu, kterou si jedinec chce získat absolutní podřízenost a závislost objektu. Nejčastěji se s touto formou sadismu setkáváme v partnerských vztazích či ve výchově dětí. V tomto případě se ovládací a rozpoznávací schopnosti hodnotí individuálně.[101]

4.1.7 Patologická sexuální agresivita

Zvláštním typem sexuální deviace je patologická sexuální agresivita, jež se projevuje útokem vůči neznámé ženě s cílem dosáhnout pohlavního styku. V tomto případě se nejedná o účelové trýznění oběti, útoku nepředchází verbální kontakt s obětí, pachatel ani nepředpokládá kooperaci oběti. V mnoha případech takto jednají pachatelé mužského pohlaví s disociálními povahovými rysy.[102]

Tato porucha je specifická pro českou sexuologickou školu. Pro její označení se u nás používá také název parafilický nesadistický agresor. V zahraniční literatuře se používají pojmy se stejným významem jako např. preference znásilnění (*preferential rape*), tendence znásilňovat nebo náchylnost ke znásilňování (*rape proneness*), či syndrom erotického násilí (*erotic violence syndrome*), přičemž veškeré tyto termíny přibližují povahu patologické sexuální agresivity.[103]

Často se u jedinců trpící touto sexuální deviací objevují také disociální povahové rysy jako rysy narcismu, nezdrženlivosti a explozivity, které lze v mnoha případech těžko rozlišit od projevu patologické sexuální agresivity. Z toho důvodu někteří odborníci neřadí zmíněnou poruchu mezi parafilie.[104]

Přestože porucha není uvedena v MKN-10, je společensky nebezpečný; osoby s touto diagnózou mívají sníženou ovládací schopnost a je doporučováno

---

[101] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 177.
[102] Tamtéž, str. 179.
[103] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 131.
[104] Tamtéž, str. 132.

ochranné sexuologické léčení ústavní formou,[105] mj. z důvodu postupného zhoršování jednání jedince.[106]

Pod patologickou sexuální agresivitu lze řadit určité subtypy: **frotérství**, v neosobních situacích se tisknou na neznámé ženy, a **tušerství**, ženy v těchto situacích také osahávají. Frotérství lze mj. zařadit pod kategorii „jiné poruchy sexuální preference“ jak tomu je také v MKN-10.[107]

4.1.8 Jiné poruchy sexuální preference

Jak již bylo zmíněno výše, *tušerství* a *frotérství* lze kategorizovat jako subtyp patologické sexuální agresivity a jejich deskripce je uvedena v podkapitole o této sexuální deviaci.

Dále se do kategorie „jiné poruchy sexuální preference“ řadí také nekrofilie, zoofilie a pyrofilie. Všechny tři parafilie již byly zmíněny v podkapitole o fetišismu. **Nekrofilie** je tedy poruchou sexuální preference, jež se vyznačuje sexuální fascinací mrtvými těly, jejich kusy a mj. také hřbitovy. **Zoofilie** pak představuje sexuální fixaci na zvířata a **pyrofilie** zas na oheň a jeho zakládání.[108]

---

[105] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 179.

[106] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 132.

[107] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 179.

[108] Tamtéž, str. 174.

5. Specifika páchání vybraných sexuálních deliktů

5.1 Znásilnění

Trestný čin znásilnění z kriminologického hlediska lze popsat jako *vynucení sexuálního styku proti vůli napadené osoby*. Znásilnění patří mezi nejčastěji páchané delikty mravnostní kriminality a zároveň mezi skutky často nenahlášené produkující vysokou míru latence – dle odhadů je ohlášena pouze desetina až třetina všech spáchaných znásilnění.[109]

Důvodů pro neohlášení znásilnění obětí literatura popisuje několik, např. strach z odplaty pachatele (nejčastěji v případech pachatele jakožto blízké osoby), ze stigmatizace či z ostudy, historie negativních důsledků předchozích oznámení, nedostatek odvahy mluvit o znásilnění nebo strach z dopadů oznámení na psychický stav oběti (nejčastěji skrze opakovaný popis události a sekundární viktimizaci).[110]

Motivem spáchání trestného činu znásilnění nemusí být a často nebývá pouze sexuální uspokojení pachatele, naopak existuje řada jiných převažujících motivů jako zloba, msta či ujištění se o vlastní moci nebo její potřeba. Může se také jednat o snahu kompenzovat pocity bezmoci, vybít tenzi z frustrace, potvrdit svou identitu, udržet si status mezi vrstevníky atp.[111] Obecně se tedy pachatelé znásilnění v určité míře podobají delikventům páchajícím násilnou trestnou činnost nesexuální povahy, např. ve snížené úzkostnosti a zvýšené míře agresivity.[112]

Pachateli bývají většinou muži ve věku do 30 let, přičemž více než polovina z nich je v době páchání pod vlivem alkoholu. Jak již bylo zmíněno v obecné rovině, stejně tak v případě znásilnění jen menšina pachatelů trpí určitou parafilií. V případě výskytu sexuální deviace se povětšinou jedná o patologickou sexuální

---

[109] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 302.
[110] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 428.
[111] Tamtéž, str. 430-433.
[112] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 129.

agresivitu, někdy o sadismus.[113] Ve většině případů se znásilnění uskuteční v soukromí, tedy v domech, bytech či hotelích, z čehož také vyplívá, že se často jedná o pachatele, jenž oběť zná; nejčastěji je pak tento trestný čin páchán u oběti doma. Znásilnění, které má na svědomí pachatel oběti neznámý, se zpravidla odehrává v exteriéru, tedy mimo budovu nebo na veřejných místech. Delikvent páchající znásilnění nebývá ozbrojen.[114]

Obecně při znásilnění se vyskytují hrubší formy násilí pouze v menší míře – závisí na způsobu překonání obrany oběti.[115] Právě obrana oběti může vést k upuštění útočníka od dokonání znásilnění, současně však zvyšují riziko vzniku vážnějšího zranění. Obecně ale závisí na míře agrese ze strany pachatele.[116]

Samotný trestný čin znásilnění lze dělit na dva typy na základě kontaktu mezi pachatelem a obětí a také způsobu útoku pachatele, tedy na socializované a nesocializované znásilnění. U prvního typu ke kontaktu mezi pachatelem a obětí dříve došlo či se přímo znají, např. proběhla vstřícná až svádivá konverzace na schůzce v některých případech s požíváním alkoholu, a následně samotný čin bývá méně agresivní. Naopak druhý typ páchají osoby oběti neznámé bez předchozího kontaktu a čin se často projevuje větší mírou agrese k ovládnutí oběti. Zde pachatel volí z několika možných přístupů k oběti – podvodným (po předchozím verbálním kontaktu se záminkou pomoci nebo žádosti), bleskovým (přímým fyzickým útokem) či překvapivým přístupem (využití bezbrannosti oběti).[117]

Dále lze pachatele znásilnění rozlišit do několika kategorií: výhradně sexuální pachatel, sadistický pachatel, pachatel síly/kontroly a příležitostný pachatel. Do první kategorie spadají osoby páchající za účelem sexuálního uspokojení,

---

[113] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 182.
[114] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 303.
[115] PORADA, Viktor. Obecně k mravnostní kriminalitě. In: CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6, s. 24-25.
[116] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 303.
[117] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 428-429.

pro jehož dosažení vynakládají pouze nezbytně nutné množství síly. Druhá kategorie pojímá pachatele bezpochyby nejnebezpečnější, kteří dosahují sexuálního uspokojení prostřednictvím působení bolesti a vyvolání strachu v oběti, což v nemálo případech může vyústit v sexuální vraždu. Následující okruh delikventů – tzv. pachatelé síly či kontroly – dychtí po dosažení pocitu moci a nadvlády nad obětí. Poslední kategorií jsou příležitostní pachatelé jednající pod tlakem vlastní impulzivity či hledající dobrodružství. Jedná se o osoby, u nichž bylo v minulosti zjištěno asociální chování.[118]

S touto kategorizací pachatelů úzce souvisí základní typy znásilnění – *power rape*, touha po kontrole a dominanci (více než v polovině případů), *anger rape*, ventilace vzteku a frustrace (druhý nejčastější motiv) a *sadistic rape*, uspokojení patologické potřeby skrze způsobení utrpení a bolesti. Obecně u všech typologií je běžným jevem, že se jednotlivé kategorie prolínají.[119]

5.2 Sexuální vraždy

V souvislosti s mravnostní kriminalitou hovoříme o vraždách spjatých se sexuální motivací, tedy o sexuálních vraždách, při kterých je oběť úmyslně usmrcena v souvislosti s pohlavním vzrušením pachatele. Sexuální vraždy lze odlišit dle tří podob: usmrcení oběti prudkým útokem a následně je s ní sexuálně manipulováno; oběť je napadena, týrána, sexuálně zneužita a poté usmrcena; a usmrcení oběti po znásilnění jakožto svědka deliktu.[120]

Osobnost pachatelů znásilnění a pachatelů sexuálních vražd se příliš neliší. Delikventi obou těchto činů mívají psychopaticky strukturovanou osobnost – vyskytují se u nich rysy disociality, agresivity a nezdrženlivosti – a často již v minulosti spáchali nějaké násilné či majetkové delikty. Jinými pachateli jsou jedinci mladí a sociosexuálně nezralí, nadměrně užívající alkohol či jiné návykové

---

[118] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 304.

[119] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 126.

[120] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.

látky nebo jedinci na takových látkách závislí. Výjimečně se pak jedná o pachatele starší se známkami počínající demence nebo v ojedinělých případech psychotické osoby. [121]

Obecně sexuální vraždy bývají často páchané muži ve věku do 30 let, u některých bývá diagnostikován výskyt parafilie[122] jako např. sadismus (pachatelovo primární úsilí není směřováno k dosažení koitu, ale k týrání, zastrašování či usmrcení oběti), nebo patologická sexuální agresivita; u obou těchto sexuálních deviací k činu patří anonymita oběti či vyhýbání se slovnímu kontaktu.[123]

V případech parafilních delikventů se ovládací schopnosti posuzují jako snížené a je doporučována sexuologická ústavní léčba. Téměř v polovině případů pachatel již spáchal nějaký čin, při kterém se projevila určitá sexuální motivace, která byla následně chybně posouzena znalcem či lékařem. Včasnou léčbou sexuální deviace by bylo možné takto závažnému činu jako jsou sexuální vraždy zabránit.[124]

5.3 Pohlavní zneužití

Pod trestným činem pohlavní zneužití se skrývá škála chování a jednání motivované sexuální touhou směřovanou vůči dětem, tedy osobám do věku patnácti let. U oběti se zkoumá její tělesná zralost pro posouzení deliktů pedofilních, tedy zdali má oběť již vyvinuté druhotné pohlavní znaky. Ve věku od 15 do 18 let jsou oběti chráněny jiným způsobem, tedy přihlíží se

---

[121] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 42.

[122] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.

[123] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 41.

[124] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.

k faktu, že sexuální zneužití bylo ze strany dospělého, na němž je oběť závislá či je dospělé osobě svěřena.[125]

Stejně jako u znásilnění je trestný čin pohlavní zneužití značně latentní, přičemž k utajení takového skutku dochází často v případech, kdy mezi pachatelem a obětí existuje blízký vztah, a v případech páchání bez použití brachiálního násilí. Právě blízký, ať už rodinný či jiný, vztah mezi delikventem a dítětem patří mezi typické jevy pohlavního zneužití.[126]

Tématu pohlavního zneužití a typologii pachatelů tohoto trestného činu se blíže věnuje kapitola 6: *Zvláštnosti páchání sexuálních deliktů na dětech*.

5.4 Násilí a sexuální zneužívání v rodině

Týrání, násilí a sexuální zneužívání v rodině je dalším silně latentním jevem. Projevuje se mezi dospělými či skrze dospělého vůči dítěti. Existuje několik faktorů podněcující násilí v rodinách vyjadřující náchylnost a problematičnost této instituce k takovému chování. Mezi tyto faktory patří velké množství času stráveného společně podněcující a vytvářející více prostoru pro konflikty, intenzita prožívání v rámci rodinných interakcí (včetně přirozených střetů bez schopnosti přijmutí „prohry"), kterým chybí vřelost a přátelskost, vliv rodičů na dítě skrze silné autoritářské postavení nebo prostřednictvím necitelnosti a nevšímavosti, soukromí rodinného prostředí, či stres v určitých situacích řešený násilím.[127] Rodiny vykazující takové chování a jednání, především pak kontinuální sexuální zneužívání dětí, lze označit za tzv. incestní rodiny. Prostředí rodiny často bývá dysfunkční již před zahájením

[125] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.
[126] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 305-306.
[127] BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-629-3, str. 19-23.

samotného zneužívání, v každém případě pak produkuje rozpad rodinných struktur.[128]

Specifickým znakem násilí a sexuálního zneužívání v rodinách je cykličnost tohoto chování. Opakování se projevuje mezigeneračně – pachatel tedy byl pravděpodobně dříve sám obětí násilí či zneužívání v rodině. Toto chování „původní oběť" dále přenáší na svou rodinu – zprvu na sourozence, dále na partnera/partnerku, posléze pak na potomky. Osoby dopouštějící se takového chování na svých blízkých bývají většinou impulzivní, nezralé a mívají sklony k depresi. Pachatel se může uchylovat k násilí či zneužívání také neschopností vyrovnávat se se stresem.[129]

5.4.1 Domácí násilí

Pod pojem domácí násilí spadá široká škála chování a jednání. Jedná se tedy o *veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického, ekonomického či dalších forem násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely, partnery či osobami blízkými.* Domácí násilí je charakteristické opakováním, dlouhodobostí, cykličností a postupnou eskalací. Role páchající osoby a oběti jsou jasně oddělené. Pachatele lze v případech domácího násilí, či jiných forem násilí, nazývat pojmem „původce/původkyně násilí" – tedy fyzická osoba dopouštějící se takového násilí. Oběť je pak označována za osobu ohroženou; přesněji osoba vystavena takovému násilí včetně dětí žijících v rodině s výskytem domácího násilí.[130]

Vzhledem k faktu, že k domácímu násilí dochází typicky mezi blízkými osobami, děje se tedy převážně v soukromí, projevy tohoto jednání zůstávají společnosti skryté. Dalším typickým jevem je vysoká míra latence. V trestním zákoníku domácí násilí není vymezeno jako samostatný trestný čin, nicméně spadá

---

[128] WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-795-8, str. 85.
[129] BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-629-3, str. 25-26.
[130] *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-DN---grafikaFINAL.pdf

pod záštitu trestných činů týrání osoby žijící ve společném obydlí a týrání svěřené osoby; jiné trestné činy spjaté s domácím násilím jsou nebezpečné vyhrožování, ublížení na zdraví a vydírání.[131]

V rámci domácího násilí za rok 2022 dominuje tzv. partnerské násilí, tedy vztah oběti a pachatele je současné či bývalé manželství nebo partnerství.[132] Právě u partnerského násilí byl zaznamenán významný nárůst mezi lidmi mladými a dospívajícími. Byl mj. registrován značný nárůst krátce po skončení omezujících vládních proticovidových opatření, především pak nárůst samotného hlášení případů domácího násilí a zvýšený zájem obětí o odbornou pomoc.[133] Význačný podíl má v rámci páchání těchto deliktů užívání alkoholu či drog. Zároveň se domácí násilí více objevuje u osob celkově ekonomicky hůře zabezpečených.[134]

5.5 Další sexuální delikty a jevy

5.5.1 Expozice genitálu

Dalším specifickým skutkem pro sexuální delikty je expozice genitálu na veřejnosti, jež se řadí pod trestný čin výtržnictví a je nejčastěji páchaným sexuálním deliktem. Jedná se o čin téměř výlučně páchaný muži, který může mít tři rozličné podoby: obnažování před ženami či dospívajícími dívkami s nutkavým charakterem a bez agresivních projevů; expozice před dětmi s potenciální pedofilní orientací pachatele či neadekvátním pokusem o navázaní kontaktu s dítětem; a obnažování s projevy sexuálně agresivních tendencí, kdy pachatel na oběť může pokřikovat nebo se přímo snažit o tělesný kontakt.[135]

---

[131] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 109-110.
[132] Tamtéž, str. 98.
[133] *Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2021. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf
[134] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 98.
[135] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.

V případě obnažování jedince je nutné odlišit expozici genitálu a obnažování bez sexuální motivace v případě psychotického stavu či intoxikace jedince nebo výskytu onemocnění jako je demence a těžší mentální retardace. Zároveň by vždy mělo být provedeno vyšetření pachatele z důvodu možnosti diagnostiky rozvíjející se společensky nebezpečné sexuální deviace – pedofilie, sadismus či patologická sexuální agresivita.[136]

5.5.2 Stalking

V trestním zákoníku je stalking vymezen pod pojmem trestný čin nebezpečné pronásledování (§ 354), přičemž se jedná *o dlouhodobé sledování a kontaktování oběti, jímž pachatel obtěžuje vyhlédnutý objekt*. Toto chování bývá často sexuálně motivované a typicky se projevuje stupňující se intenzitou až agresivitou. Některé případy mohou končit až vraždou pronásledované oběti, především pak u sadistických vrahů.[137]

Pojmové znaky stalkingu jsou: déletrvající obtěžování, naznačená nebo výslovná hrozba, a záměr poškodit, zastrašit či vyvolat silný emoční stres.[138] Nejčastěji se stalking objevuje v rámci osobních (např. partnerský), pracovních a mediálně zprostředkovaných (pronásledování osoby mediálně známé) vztahů. Mezi motivační faktory podněcující nebezpečné pronásledování se řadí reakce na odmítnutí, hledání intimity za každou cenu, ventilování hostility a nenávisti, stalking jako důsledek útočené agresivity atp.[139]

Statistiky z roku 2022 vypovídají, že více než 75 % obětí znalo pachatele, přičemž z těchto obětem známým pachatelů se především jednalo o bývalého partnera.[140]

---

[136] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 183.
[137] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 438.
[138] Tamtéž, str. 438.
[139] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 217-218.
[140] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 98.

U pachatelů stalkingu bývá často diagnostikována disociální či narcistická porucha osobnosti, poruchová seberegulace, impulsivita až explozivita.[141]

5.5.3 Sexuální nátlak

Trestní zákoník vymezuje trestný čin sexuální nátlak následovně: *Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného zneužívaje jeho bezbrannosti;* či kdo *přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*[142]

V případech sexuálního nátlaku nemusí být motivem sexuální vzrušení, nýbrž pachatel může usilovat o ponížení oběti či pomstu přímo jí nebo osobě blízké dané oběti. Na některých aktivitách, jež lze kvalifikovat jako trestný čin sexuální nátlak, se pachatel nemusí aktivně podílet; jestliže oběť k něčemu donutil, pak často pouze toto jednání pozoruje, čímž je sexuálně vzrušován.[143]

5.5.4 Sexuální násilí

Za sexuální násilí je označováno *jakékoliv sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování s lidmi či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak.*[144] Dále lze pod pojem sexuální násilí zahrnout také znásilnění, ať už partnerské, cizí osobou či systematické znásilňování během ozbrojeného

---

[141] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 439.
[142] Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.
[143] BLATNÍKOVÁ, Šárka; FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-153-0, str. 27.
[144] *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. [cit. 4.2.2024]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-DN---grafikaFINAL.pdf

konfliktu, sexuální zneužívání dětí, nucená prostituce, vynucené manželství, odepírání práva na antikoncepci nebo také sexuální obtěžování a další podobné činy. V obecné rovině se jedná o vyjádření síly a dominance nad napadenou osobou.[145]

Na základě dat z *Analýzy trendů kriminality v České republice v roce 2022* je patrné, že ve většině případů oběť pachatele znala – často šlo o současného či bývalého partnera – a zároveň se více než polovina případů uskutečnila v soukromí obydlí. Významnou roli má v rámci páchání sexuálního násilí užívání návykové látky, přičemž polovina obětí uvedla, že v době páchání byl delikvent pod vlivem alkoholu či drog.[146]

5.5.5 Pornografie

Trestných činů spjatých s pornografií trestní zákoník vymezuje několik, přičemž většina se dotýká dětí. Některé tyto činy se pohybují na pomezí sexuálních deliktů a prostituce – zneužívání osob k tvorbě pornografických materiálů. Mezi tyto delikty se řadí výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií (tedy přechovávání pornografického díla, jež zobrazuje nebo jinak využívá dítě, či jeho dovoz, vývoz, převoz, zpřístupňování nebo jiné opatřování), šíření pornografie a zneužití dítěte k výrobě pornografie. Šíření pornografie se pachatel může dopustit dvěma způsoby – buď jinému opatří pornografické dílo zobrazující dítě, násilí či neúctu k člověku či zobrazuje pohlavní styk se zvířetem, nebo materiály nabízí, přenechává, zpřístupňuje dítěti či je vystavuje na místě dítěti přístupném. Zneužití dítěte k výrobě pornografie se pak dopustí ten, *kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle*. [147]

---

[145] KRUG, E. G. A kol. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization, 2002. [cit.4.2.2024]. Dostupné z: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1

[146] SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6, str. 98.

[147] Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

6. Zvláštnosti páchání sexuálních deliktů na dětech

Sexuální zneužívání dětí, respektive boj s ním, není fenoménem pouze dnešní doby. Již mnoho desítek let vznikají různé definice této problematiky pro její přesnější vymezení, zviditelnění a řešení. Dle definice Rady Evropy již z června 1992 lze sexuální zneužívání dětí (CSA z angl. *Child sexual abuse*) vymezit jako: „…*nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče, anebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostane do nějakého styku. Takovou osobou může být rodič, příbuzný, přítel, odborný či dobrovolný pracovník či cizí osoba.*“[148]

Pojem sexuální zneužívání dítěte tedy zastřešuje veškerou interakci mezi dítětem a dospělým jedincem, při níž je dítě poníženo na objekt uspokojení sexuálních nebo sexualizovaných potřeb dospělého. Co se sexualizovaných potřeb týče, nejčastěji se jedná o potřebu moci a nadvlády nad někým či o potřebu kontaktu s někým, jež se uspokojuje sexuálním způsobem.[149]

Dítě se nemůže o své vůli rozhodnout a svobodně vyjádřit svůj souhlas, protože není schopno celou situaci mentálně pochopit, a nemůže se vůči pachateli autoritativně a silově prosadit. Jedná se tedy o zvlášť zranitelnou oběť, která je díky svým tělesným, emocionálním a kognitivním charakteristikám v pozici slabšího a bezbranného. Není tedy možné tvrdit, že by dítě mohlo dospělou osobu svést či vyprovokovat k takovému jednání. Takové jednání je tudíž různými způsoby vynucené.[150]

Sexuální zneužívání může mít spoustu forem a jeho pachateli rozliční agresoři. Ve většině případů se navzdory předsudkům společnosti jedná o páchání osoby, jež dítě dobře zná; nejčastěji je pachatelem člen rodiny (rodič, příbuzný, partner jednoho z rodičů atp.),[151] dále pak osoby v nejbližším okolí dítěte (trenér, učitel,

---

[148] HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-64-4, s. 6.
[149] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, s. 165.
[150] Tamtéž, s. 165.
[151] AGGRAWAL, Anil. *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices*. 1. vyd. Boca Raton, FL: CRC Press, 2009. ISBN 978-1-4200-4308-2, str. 53.

kamarád staršího sourozence…). Toto jednání může být ojedinělé, avšak často trvá velmi dlouho, až po dobu několika let.[152] Zřídka se jedná o konání náhodných pachatelů, kteří jsou v postavení cizího člověka vůči dítěti.[153]

V rámci mravnostních trestných činů lze jmenovat několik skutků páchaných specificky na dětech. Nejčastěji je řeč o pohlavním zneužití, které trestní zákoník v rámci § 187 odst. 1 definuje jako *vykonání soulože s dítětem mladším patnácti let nebo jiný způsob pohlavního zneužití*, přičemž další odstavce pak vymezují způsob páchání v propojení s vyšší trestní sazbou.[154]

Nejčastěji bývá pohlavní zneužití pácháno nekoitálními aktivitami jako vzájemné obnažování, osahávání či také masturbace. Průběh samotného zneužití bývá často pojímán formou hry, kdy pachatel postupně a svádivě přistupuje k oběti, s dítětem si hraje, obdarovává ho, přičemž postupně se do této „hry“ zapojují určité sexuální aktivity.[155]

Někteří jedinci páchající tuto trestnou činnost trpí některou z parafilií orientovanou na mládež, tedy pedofilii, a posléze se také může jednat o hebefilii či efebofilii. Právě u pedofilních pachatelů se často utváří stav zamilovanosti vůči dítěti připomínající vztah mezi dospělými osobami. Jinou poruchou sexuální preference objevující se při sexuálním zneužívání dětí je sadismus, který je identifikovatelný v případech únosu dítěte a doprovázený vysokou mírou násilí, týrání a popř. i praktikováním rituálních aktivit. V případech, kdy absentuje snaha týrání dítěte a rituální praktiky, nikoliv však agresivní jednání, může takový postup značit také anetického pachatele s defektním intelektem nebo pachatele trpícího disociální poruchou osobnosti spolu s výraznou mírou impulsivity a agresivity. V případech pohlavního zneužití je běžné osamocené páchání

---

[152] *Linka bezpečí* [online]. [cit. 30.11.2023]. Dostupné z: https://www.linkabezpeci.cz/-/sexualni-zneuzivani

[153] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 166.

[154] Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník*, v posledním znění.

[155] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 433-434.

a zároveň páchání nebývá spojeno s abúzem alkoholu a jednáním pod jeho vlivem.[156]

Pachatele pohlavního zneužití lze klasifikovat do dvou typů: preferenční a situační.[157] Pro **preferenčního pachatele** je hlavním zdrojem sexuálního uspokojení osoba dítěte. Tento typ páchání můžeme na základě způsobu jednání rozlišit na typ sadistický, svádivý a fixovaný. *Sadistický typ* jedná plánovitě a promyšleně; dítě rychle napadá, unáší na vhodné místo, posléze týrá a usmrcuje, čímž dosahuje sexuálního uspokojení. Útočí povětšinou na neznámý objekt. *Svádivý pachatel* se chová běžným způsobem, kterým by přistupoval k partnerce své věkové kategorie, avšak svým jednáním svádí dítě, přičemž se s ním pachatel umí ztotožnit a přiblížit se jeho myšlení. *Fixovaný typ* je pak trvale zaměřen na děti (často mužského pohlaví), na které se orientuje již od raného stádia svého psychosexuálního vývoje.[158]

Situační pachatel se naopak primárně na děti nezaměřuje, nicméně páchání probíhá pod vlivem stresu. I zde lze dále klasifikovat jednání pachatele na několik typů – regredovaný, morálně nevybíravý, sexuálně nevybíravý a inadekvátní či naivní. *Typ regredovaný* bývá často ženatý; zaměřuje se na děti, které zná, a nenásilně na ně útočí pod vlivem stresové situace (např. rozvod). Dále pak pro *morálně nevybíravého pachatele* je dítě jednou z možností, nikoliv pak nezbytná preference, kterou pachatel nemá – zneužívá prakticky každou dostupnou osobu. *Sexuálně nevybíravý typ* se odlišuje otevřeností nejen vůči sexuálním partnerům, ale také vůči různým praktikám; pachatel tedy sexuálně experimentuje i s dětmi, které však nejsou předmětem jeho preference. Poslední typ, tedy *inadekvátní či naivní*, obvykle dítě nepoškozuje; většinou se jedná o osobu sociálně problémovou, někdy se sníženým intelektem či senilitou, přičemž si nemusí uvědomovat neadekvátnost svého počínání.[159]

---

[156] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 434-437.
[157] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 307.
[158] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 437.
[159] Tamtéž, str. 436.

Obecným znakem pachatelů pohlavního zneužití je, že tento trestný čin páchají více muži než ženy (avšak tento typ trestné činnosti páchá více žen než v případě trestného činu znásilnění). Dále bývá často u těchto delikventů diagnostikována osobnost vykazující např. poruchu osobnosti, psychosexuální nezralost, introverzi a nízké sebevědomí.[160] Zároveň se převážně jedná o osoby nedeviantní a netrpící žádnou psychickou poruchou;[161] odhady některých sexuologů tvrdí, že až 90 % pachatelů, kteří zneužívají děti, jsou „pouze" delikventi, nikoliv devianti. V mnoha případech jedinec dítě využije jako náhradní oběť pro uspokojení svých potřeb, přičemž by preferovali sexuálně zralou osobu, avšak k „získání" takové osoby mu často brání osobností nejistota a nízké sociální dovednosti.[162]

Pro mnoho osob je v dnešní době navázání a udržení vztahu velmi náročné – vyžaduje spoustu času a práce, je založen na kompromisu osob atp. U jedinců, kteří nejsou schopni takového jednání, se pak v nemálo případech objevuje frustrace. Nicméně přístup k dítěti je pro takové osoby jednodušší a pro povzbuzení vlastního sebevědomí si nad dítětem lehce zjednají moc společně s převahou jak fyzickou, tak psychickou.[163]

Latence je u tohoto jevu značným problémem, přičemž důvodů existuje vícero. Hovoříme o deliktech zasahujících do intimní oblasti člověka, jež je stále značně tabuizovaná či zmiňovaná velmi obezřetně a ostýchavě. Zároveň se ve většině případů jedná o páchání v rámci rodinného kruhu, tudíž se takové chování pod tlakem udržuje v tajnosti. Často se také stává, že po nahlášení takové skutečnosti policii, oběť události sexuálního zneužívání popírá, ať už z obavy z reakce okolí či vidění situace jako bezvýchodné.[164]

---

[160] NETÍK, Karel. Sexuální kriminalita. In: VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3, str. 433-437.
[161] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, s. 306.
[162] PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti*. Brno: BizBooks, 2020. ISBN 978-80-265-0919-6, str. 163.
[163] Tamtéž, str. 163.
[164] ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9, str. 167.

7. Specifika páchání sexuálních deliktů v kyberprostoru

V dnešní době dynamického technologického rozvoje a technického pokroku stále více stoupá kriminální aktivita v kyberprostoru, která postihuje širokou škálu obětí, potenciálně každého z nás, přičemž výjimkou nejsou ani děti. Jak již bylo zmíněno v přehledu statistik, na páchání kyberkriminality mají určitý podíl také mravnostní trestné činy.

Mezi kyberkriminalitu páchanou na dětech se řádí kyberšikana (pro účely této práce jí nebude věnován prostor), kybergrooming a skutečnosti spjaté s online dětskou pornografií (tedy její vytváření či obstarávání).[165] Na základě výzkumu bylo zjištěno, že 40 % dětí by bez problému šlo na schůzku s člověkem, kterého znají jen z internetu, a 63 % z nich by bez problému sdílelo na internetu své citlivé osobní údaje, přičemž tato čísla časem narůstají.[166]

V oblasti kyberkriminality v souvislosti nejen se sexuálními delikty lze využívat mj. pojetí kybernásilí; jedná se o *zastřešující pojem pro různé formy násilí v kyberprostoru*. Specifickým znakem této kriminality je její útočení na důstojnost či intimní oblast člověka. Konkrétně se jedná o online obtěžování (zasíláním nežádoucích zpráv), intimní partnerské násilí (jako vyhrožování zveřejněním intimních fotografií či videozáznamů), kulturně ospravedlněné násilí (např. založení facebookové skupiny o znásilnění či sexuálním násilí), sexuální napadení (skrze vylákání ke schůzce prostřednictvím technologií) atp.[167]

Obdobně jako v případě trestných činů páchaných na dětech se zde objevuje vysoká míra latence nejen ohledně oznamování spáchaných skutků; promítá se zároveň do oblasti statistik, tedy není reálné uvádět konkrétní procenta a počty

---

[165] KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3, str. 72.

[166] *Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2021. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf

[167] *Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-DN---grafikaFINAL.pdf

deviantů a nedeviantních pachatelů i z důvodu vysoké anonymity, kterou internet a sociální sítě poskytují.[168]

7.1 Kybergrooming

Mezi specifické druhy chování na internetu patří tzv. kybergrooming. Toto jednání má určitý motiv oklamání či záminku osobního profitu s potenciálně protiprávním podtextem.[169]

Kybergrooming je chování uživatelů internetu, jehož cílem je pomocí internetových komunikačních prostředků a jiných technologií vyvolat v dospělém/dítěti pocit důvěry a prostřednictvím falešné identity ho zneužít nebo vylákat na schůzku. Za kybergrooming může být také považováno zneužití dětí a mladistvých k jinému účelu, např. ve jménu terorismu (dítě se stává ve jménu víry teroristou).[170]

Toto chování je určitým procesem pachatele vedoucí k jasnému cíli – sexuální obtěžování či zneužití dítěte. Kybergrooming lze rozřadit do několika etap dle postupu tzv. groomera: vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť, podplácení dárky či různými službami, budování kamarádského vztahu, vyvolání emoční závislosti oběti na osobě útočníka, osobní setkání, a v neposlední řadě již zmíněné sexuální obtěžování či sexuální zneužití dítěte. Z celého tohoto procesu vyplývá, že pachatelé kybergroomingu jsou velmi trpěliví a pro dokonání činu komunikují s potenciální obětí klidně i po dobu několika měsíců.[171]

Mezi kybergroomerem a obětí (především se jedná o dětské oběti) je často blízký vztah. Jedná se o příbuzné a známé, kteří oběť znají v reálném životě. Skrze internet či sociální sítě páchají, protože jim anonymita a další typické aspekty komunikace v kyberprostoru napomáhají v konání požadované

---

[168] PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti*. Brno: BizBooks, 2020. ISBN 978-80-265-0919-6, s. 163.
[169] KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3, str. 72.
[170] Tamtéž, str. 72.
[171] HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9, str. 53-55.

protiprávní činnosti. Věk u tohoto typu delikvence poměrně variuje, tedy je páchána mladistvými a dospělými, přičemž u mladistvých pachatelů se dále objevuje riziko recidivy v podobě dalšího páchání sexuálních deliktů v dospělosti.[172]

7.2 Dětská pornografie online

Dětská pornografie může být vymezena jako *jakékoli vizuální zobrazení sexuálně explicitního chování dětí a mladistvých do 18 let*. Existuje ale mnoho definic mírně se od sebe lišících rozsahem tohoto pojmu, např. zahrnují zpodobnění dítěte, předstíranou aktivitu, zpodobnění sexuálních orgánů dítěte k sexuálním účelům atp., přičemž vždy se jedná o dětskou pornografii.[173]

S problematikou dětské pornografie je mimo jiné spjatý pojem sexting, tedy elektronické rozesílání textových zpráv, fotografií či videí se sexuálním obsahem. Tyto záznamy se následně v některých případech objeví na internetu, často pak po ukončení vztahu mezi přáteli či partnery. Prostřednictvím sextingu se podněcuje a podporuje šíření dětské pornografie, které je jednáním protiprávním.[174]

V případě dětské pornografie nelze pachatele typizovat – různý věk i socioekonomická vrstva a prostředí, ze kterého pocházejí. Zároveň se pachatelé odlišují v závislosti na povaze páchání takové trestné činnosti, tedy zda se jedná o produkci dětské pornografie či její uchovávání.[175]

---

[172] HULANOVÁ, Lenka. Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9, str. 58.
[173] Tamtéž, str. 60.
[174] Tamtéž, str. 62.
[175] Tamtéž, str. 64.

8. Kontrola sexuální kriminality

8.1 Prevence

K prevenci je nutno přistupovat odlišně v závislosti na tom, zda se jedná o pachatele deviantního či nedeviantního pro zvolení adekvátního přístupu pro předcházení páchání mravnostní kriminality jako takové či pro zamezení recidivy.

Pro práci s deviantními pachateli za účelem prevence se užívá několik postupů: farmakologický, kognitivně-behaviorální a psychovzdělávací. Farmakologický přístup (tedy biologická léčba) se zaměřuje na snížení sexuální odezvy prostřednictvím užívání léků. Kognitivně-behaviorální přístup pracuje s deviantem ve snaze změnit vzorce myšlení, co se páchání sexuálních deliktů týče. Pro zvýšení empatie a uvědomění si odpovědnosti za své jednání se užívá psychovzdělávací přístup.[176]

Biologická léčba se zahajuje často v případech pedofilních, sadistických či patologicky sexuálně agresivních pachatelů, pokud se nedokáží adaptovat na běžné sexuální uspokojení či jim nestačí uspokojení skrze fantazie v rámci jejich preference. Jestliže vykazují určitý nebezpečný potenciál ovlivněný právě parafilií, sexuální aktivita je tlumena medikamenty.[177]

K předcházení páchání sexuálních deliktů nedeviantními pachateli se přistupuje způsoby odlišnými. Prevenci lze vhodně popsat skrze její dělení dle obsahu, tedy na sociální, situační a viktimologickou. Sociální prevence se zde zaměřuje na postoj společnosti k negativním jevům a kriminogenním faktorům vedoucím k páchání sexuálních deliktů. V tomto případě hovoříme o obecné osvětě veřejnosti a zaměření pomoci na potenciálně více kriminogenní oblasti a osoby. V rámci prevence situační se bavíme o instalaci kamerových systémů či nasazení vyššího počtu policistů na riziková místa. V neposlední řadě se hovoří

[176] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 309.
[177] Tamtéž, str. 309.

o viktimologické prevenci, která pracuje s potenciálními oběťmi a jejich schopností se v případě hrozícího nebezpečí či útoku účinně bránit.[178]

V rámci prevence kriminálního chování existuje velké množství programů pro práci s osobami páchající určitou trestnou činnost či se sklony k takovému jednání. Centrum SPONDEA s podporou Ministerstva vnitra vytvořilo pro účel prevence a eliminace domácího násilí program *Chci ovládnout vztek* pro původce a původkyně násilí v blízkých vztazích, který funguje na principu individuálních terapií a relaxačních technik.[179]

Diskutovaným a problematickým nástrojem k ochraně před pachateli sexuálních deliktů je tzv. registr sexuálních delikventů. Jedná se o systém, jenž by umožňoval úřadům sledovat pobyt a aktivity sexuálních delikventů. Prostřednictvím takového monitoringu jsou však do značné míry narušována práva na svobodu a soukromí, tudíž jeho zavedení se dosud neuskutečnilo. Zároveň by tím docházelo k ostrakizaci osob a ztížení v rámci reintegrace a resocializace, mj. podporující bezdomovectví, nezaměstnanost či narušení rodinných a jiných vztahů.[180]

Jiným opatřením pro prevenci páchání sexuálních deliktů na dětech (především opakovaně) by mohlo být jakési osvědčení pro práci s dětmi. V dnešní době si člověk, který chce pracovat s dětmi, vystačí s *potvrzením o způsobilosti pro práci s dětmi* vydávané praktickým lékařem prakticky bez jakéhokoliv požadavku či obtíže. Nicméně již delší dobu se diskutuje o vzniku tzv. dětského certifikátu, do něhož by se automaticky propisovalo minulé páchání v této oblasti – obdoba výpisu z Rejstříku trestů. Tento dětský certifikát by fungoval na bázi ochranného opatření u určitých trestných činů, u některých deliktů by uložení vycházelo automaticky přímo ze zákona, u jiných pak na základě rozhodnutí soudu.[181]

---

[178] GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5, str. 309.

[179] *Práce s původci a původkyněmi násilí* [online]. SPONDEA, z.ú., 2023. [cit. 8.2.2024]. Dostupné z: https://www.spondea.cz/detail/cz/prace-s-puvodci-a-puvodkynemi-nasili

[180] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 90.

[181] *Blíží se vznik registr sexuálních násilníků, tzv. dětského certifikátu* [online]. Advokátní deník, 2023. [cit. 9.2.2024]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2023/10/09/priblizujeme-se-vzniku-registru-sexualnich-nasilniku-tzv-detskeho-certifikatu/

8.1.1 Prevence sexuálních deliktů páchaných na dětech

V případě páchání sexuálních deliktů na dětech se jeví jako nejpodstatnější část prevence již ta primární. Jedná se o obecnou osvětu společnosti o problematice sexuálních deliktů páchaných na mládeži. K osvětě by ve velké míře měla přispívat také sexuální výchova na školách, jež v dnešní době stále není vhodně organizována. V obecné rovině je pak lepší být k dětem při poučování otevřenější – prevence a pomoc se tak jeví být efektivnější.[182]

Rozebírání problematiky není třeba pouze s dětmi, jakožto s potenciálními oběťmi, avšak také s rodiči a dospělými osobami starajícími se o děti či s dětmi pracujícími. Efektivní prevence je podnícena dobře informovanou společností.[183]

Mezi konkrétní informace, které by se měly dětem podávat, patří na příklad, že špatné je nejen to, když se ho dospělý dotýká, ale také ukazování genitálu, onanování před ním, nucení dívat se na pornografické materiály či nabízení peněz za dispozici dítěte jinému dospělému pro sexuální potěšení (tedy navádění k prostituci).[184]

V rámci prevence a pomoci dítěti je absolutně stěžejní, aby mělo jistotu, že je v jeho okolí alespoň jedna dospělá osoba, za kterou může dojít se vším, co ho trápí, svěřit se. Když dítě takovou osobou nedisponuje, je zpravidla více vystavené tomu, aby se stalo obětí či aby následky jednání pachatele zanechaly na dítěti negativnější dopad.[185]

8.1.2 Prevence sexuálních deliktů páchaných v kyberprostoru

Z důvodu velkého nárůstu kyberkriminality, právě také ve sféře sexuálních deliktů, je jednou z priorit *Strategie prevence kriminality v ČR na léta 2022–2027* právě boj proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí mj. v kyberprostoru či jeho prostřednictvím v „reálném světě“. Naprosto zásadní

---

[182] HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-64-4, str. 22-23.
[183] Tamtéž, str. 22.
[184] Tamtéž, str. 22.
[185] HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9, str. 107.

význam zde má osvěta, která by také účinně přispěla k omezení latence zvýšením důvěry potencionálních obětí v činnosti orgánů činných v trestním řízení při ohlašování protiprávního jednání v kyberprostoru.[186]

V případě páchání v kyberprostoru platí stejné pravidlo jako v „realitě“ – stěžejní je prevence primární, tudíž obecná osvěta a probírání tématu. Ať už rodič, učitel, vychovatel, přednášející či jiný dospělý v pozici autority by měl dětem vysvětlit či sdělit problematické situace, do kterých se dítě může na internetu dostat, a zároveň ho ujišťovat, že si nemusí nechat líbit nic, co mu není příjemné.[187]

Významnou složkou prevence je rovněž dostatečná informovanost nejen potenciálních obětí, v tomto případě tedy dětí na internetu, ale také společnosti obecně. Detabuizace těchto témat může markantně přispět k zamezování páchání popisovaného typu kriminality.[188]

V dnešní době již dospělí z generace s dětmi do 18 let povětšinou sami na internetu tráví čas, přinejmenším také tuší, co jsou to sociální sítě, jak fungují, často je sami používají. Nicméně vývoj v oblasti kyberprostoru se žene stále kupředu a děti se těmto novinkám učí rychleji. Rodič by se tedy neměl bát zeptat se dítěte, co na internetu dělají, nechat si vysvětlit, co nechápou, jak funguje a obecně se zajímat o trávení času dítěte na internetu. Stále by mezi rodičem a dítěte měla zůstávat důvěra a otevřenost vůči druhému. V určitých případech je možností určité prevence také důkladnější sledování času tráveného na internetu či zavedení rodičovského zámku.[189]

Co se kyberprostoru a komunikace skrze něj týče, je důležité, aby dítě chápalo základní pravidla bezpečného používání internetu. Jedná se např. o nesdělování adres, jmen, telefonních čísel, adresy či názvu školy, kam dítě dochází, osobě, se kterou se seznámilo skrz sociální síť či jinak přes internet. Dále pak nikomu neposílat své fotografie nebo videa, neprozrazovat hesla

---

[186] *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027* [online]. Praha: MV ČR, 2022. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/nova-strategie-prevence-kriminality-v-cr-na-leta-2022-2027-byla-schvalena-vladou.aspx
[187] HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9, str. 107.
[188] Tamtéž, str. 107.
[189] Tamtéž, str. 108.

a přihlašovací údaje. Je třeba aby dítě pochopilo, že na druhé straně komunikace nemusí být osoba, za kterou se vydává, nastínit jednoduchost změny identity. Zároveň by si nemělo domlouvat schůzky, s kým se seznámilo online, bez vědomí rodičů či starajících se osob (přinejhorším pak jít na schůzku právě s rodičem, setkat se na veřejném místě apod.). Dále by nemělo pokračovat v komunikaci, když se mu něco „nezdá“ nebo je mu komunikace nepříjemná, a se situací obeznámit dospělou osobu.[190]

8.2 Represe a ochranná opatření

Nejen v české společnosti panuje stereotypní názor, že zpřísnění trestů je jediný způsob, jak eliminovat recidivu, avšak na pachatele závažnějších a násilnějších sexuálních trestných činů tento „odstrašující“ efekt příliš nepůsobí. Povětšinou se totiž jedná o delikventy s psychopatickou strukturou osobnosti. Jedinec často na následky nemyslí, nicméně pokud k takovému uvědomění dojde při či bezprostředně po činu, může pachatel oběti způsobit větší újmu pro zakrytí svého jednání.[191]

Co se ukládání sankcí týče, za trestný čin znásilnění je nejčastěji ukládán trest odnětí svobody, ať už s podmíněným odkladem výkonu či nepodmíněně. Stejně tak je tomu u trestného činu sexuální nátlak.[192] V případě pohlavního zneužití pak výrazně převažuje podmíněný trest odnětí svobody. Za trestný čin zneužití dítěte k výrobě pornografie je nejčastěji ukládán taktéž podmíněný trest odnětí svobody, avšak v menší míře než v případech předchozích; druhým nejčastěji ukládaným trestem je pak podmíněný trest odnětí svobody s dohledem. V obdobném duchu se nese sankcionování v případě trestného činu svádění k pohlavnímu styku.[193]

---

[190] HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9, str. 108.
[191] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 63.
[192] Tamtéž, str. 73-74.
[193] *Aplikace jaktrestame.cz* [online]. JakTrestame.cz. [cit. 9.2.2024]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Na základě vypracovaného znaleckého sexuologického posudku může být konstatována zmenšená příčetnost pachatele, následkem čehož mu lze vedle nebo namísto trestu uložit ochranné sexuologické léčení. Tento postup však nesnižuje trestní odpovědnost jedince, nýbrž nabízí jiný přístup společnosti vůči němu ohledně trestu.[194]

8.2.1 Ochranné léčení

V rámci ukládání trestních sankcí za trestné činy spadající pod záštitu sexuální kriminality se v nemalé míře ukládají kromě trestů také ochranná opatření, především pak ochranná léčení ve formě ambulantní či ústavní. Ochranné léčení však nemusí být zahájeno jen po vydání rozhodnutí soudu, avšak je možné započít léčbu samotným sexuálním deviantem, nicméně nejedná se o příliš běžný jev většinou podnícený tlakem okolí jako např. hrozbou trestu.[195]

V rámci rozhodování o uložení ochranného sexuologického léčení parafilikovi se zohledňuje především nebezpečnost sexuálního delikventa pro společnost v důsledku poruchy sexuální preference. Dále se posuzuje způsobilost pro vykonávání ambulantního ochranného léčení, tedy takového léčení, při kterém dotyčný dochází do specializovaného sexuologického zdravotnického zařízení. Při neochotě spolupracovat či popírání možnosti výskytu sexuální deviace pachatelem může vést k doporučení ústavní formy ochranného léčení.[196]

Při posuzování nebezpečnosti sexuálního delikventa v rámci rozhodování o uložení ochranného léčení se zohledňují určitá kritéria, při splnění alespoň dvou z nich je namístě uložit léčení ústavní. Jsou jimi: přítomnost poruchy sexuální preference; věk do 35 let s výjimkou pedofilů, kteří jsou nebezpeční doživotně; chybějící nebo špatně fungující partnerský vztah; již jeden nebo více

---

[194] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 184.
[195] Tamtéž, str. 184.
[196] Tamtéž, str. 184.

sexuálních deliktů v anamnéze; mentální defekt; přítomnost disociální poruchy osobnosti; a soustavné nadměrné užívání alkoholu.[197]

Ochranné léčení spočívá především v adekvátním psychoterapeutickém a socioterapeutickém působení na jedince, které bývá doplňováno o biologickou léčbu – podporující lepší kontrolu chování pacienta a tlumící tvorbu testosteronu – v podobě psychofarmak a na žádost dotyčného i skrze operativní zákrok tzv. „testikulární pulpektomie".[198] Psychoterapeutické působení je prováděno skrze intenzivní práci v terapeutických skupinách.[199] Léčení trvá po dobu, dokud není splněn její účel. Nicméně nelze plně zabránit recidivě pacientů.[200]

V České republice bylo prováděno několik výzkumů o recidivě deviantních pachatelů po ochranném léčení. U jedinců, jež prošli ústavní formou ochranného léčení se recidiva vyskytla u necelé pětiny propuštěných pacientů, přičemž se převážně jednalo o exhibicionisty a sexuální agresory. Naopak u pachatelů vykonávající ambulantní ochranné léčení byla recidivita vyšší, necelá třetina pacientů. V případech pachatelů, jež si zažádali o kastraci, k recidivnímu chování vůbec nedošlo.[201]

8.2.2 Zabezpečovací detence

Zabezpečovací detence se uplatňuje vůči pachatelům nebezpečným, tedy ústavní léčba nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti, nebo nespolupracujícím, u nichž ochranné léčení neplní svůj účel.[202]

---

[197] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 185.
[198] Tamtéž, str. 185-186.
[199] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 81.
[200] PROCHÁZKA, Ladislav. Soudní sexuologie. In: PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2, str. 185-186.
[201] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 51.
[202] Tamtéž, str. 79.

V průběhu výkonu ochranného léčení je pro zajištění maximální efektivity naplnění účelu možné změnit formu léčení, např. z ústavní na ambulantní a opačně či z ústavního léčení na zabezpečovací detenci. O změně z ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci rozhoduje soud na základě návrhu ze strany zdravotnického zařízení nebo státního zástupce. Změna se učiní za podmínek, že ochranné léčení vykonávané daným jedincem nevedlo ke splnění jeho účelu, a také je vyžadována vyšší míra ochrany společnosti a nutnost působení na jedince skrze prostředky zabezpečovací detence.[203]

8.2.3 Program GREPP

Pro práci s odsouzenými pachateli existuje řada standardizovaných programů, do kterých jsou zařazováni – jedním z nich je tzv. program GREPP. Jedná se o intenzivní, krátkodobý reedukační program pro delikventy trestných činů páchajících násilí na dětech, zejména týrání dětí a sexuální zneužívání bez komerčního aspektu.[204] Cílem takovéto práce s odsouzeným je vytvoření adekvátního náhledu na trestnou činnost a poznání na základě motivace jedince, tedy vlastní uvědomění a přijetí důsledků svého páchání.[205] Krátkodobost programu je vymezena sedmi týdny průběhu, a to dvakrát ročně, vždy ve skupině dvanácti odsouzených v jednom běhu.[206]

Proces programu GREPP spočívá ve skupinových setkáních, terapeutické práci, aktivitách sociálně-psychologického výcviku, individuální pohovory, diskuse k tématům či také meditace a tvorba tzv. dopisu oběti. Pro sledování progresu daného jedince je velmi efektivní zapisování do deníku. U jedinců trpící

---

[203] BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1, str. 79.

[204] *Věznice Ostrov: odborné zacházení* [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-ostrov/sekce/moznosti-specializovaneho-zachazeni

[205] *Věznice Nové Sedlo: Program Grepp přijetí viny* [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/clanky/detail/program-greep-prijeti-viny

[206] *Informace o realizaci standardizovaných programů zacházení s odsouzenými a o realizaci přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody* [online]. Ministerstvo vnitra ČR. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/informace-o-realizaci-stand-programu-zachazeni-doc.aspx

parafilií je stěžejní přijmutí výskytu určité poruchy sexuální preference, a pochopení, že se jedná o neměnný stav, se kterým se daná osoba musí naučit žít, a to v rámci mantinelů zákona a morálky. Zároveň program usiluje o motivaci pachatelů k aktivní účasti na nařízené ochranné léčbě a posléze s odborníky v oboru sexuologie a psychiatrie.[207]

Jako navazující terapeutický program vznikl GREPP 2, jež je dlouhodobý – trvající po dobu deseti měsíců. Cílem tohoto programu je snížení rizika recidivy u odsouzených po propuštění.[208]

8.2.4 Věznice Kuřim

Věznice Kuřim se od ostatních odlišuje činností *Specializovaného oddílu pro výkon ochranného léčení sexuologického*, které si v roce 2023 připomnělo 25 let od svého založení. Zřízení takového oddílu se uskutečnilo pro dosažení co největší smysluplnosti a účelnosti výkonu trestu odnětí svobody u odsouzených trpících určitou parafilií, v důsledku čehož spáchali sexuální delikt. Zároveň bylo ekonomicky výhodné zahájit léčbu již v průběhu výkonu trestu odnětí svobody, protože by potenciálně mohla zkrátit dobu pobytu po propuštění jedince v psychiatrických léčebných zařízeních. Náplň práce lékařů v tomto specializovaném oddílu je obdobná jako u léčebné péče v sexuologických odděleních psychiatrických nemocnic.[209]

---

[207] *Věznice Nové Sedlo: Program Grepp přijetí viny* [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/clanky/detail/program-greep-prijeti-viny

[208] Informace o realizaci standardizovaných programů zacházení s odsouzenými a o realizaci přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody [online]. Ministerstvo vnitra ČR. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/informace-o-realizaci-stand-programu-zachazeni-doc.aspx

[209] *Věznice Kuřim: 25 let sexuologického léčení ve Věznici Kuřim* [online]. Vězeňská služba České republiky, 2023. [cit. 3.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim

Závěr

Bakalářská práce se věnuje pachatelům mravnostní kriminality, přičemž se podrobněji zaměřuje na specifickou část tohoto druhy kriminality, a to na sexuální delikty. Text představuje jak problematiku mravnostní kriminality a sexuálních trestných činů obecně, tak specifické znaky a jevy těchto deliktů a jejich pachatelů.

Sexuální trestné činy bezpochyby patří mezi nejzávažnější delikty páchané na osobách vzhledem k bezprostřednímu zásahu do intimní sféry člověka. Nebezpečnost těchto činů se vyznačuje také skrze násilné projevy při páchání některých deliktů, které mohou vyústit v těžkou újmu na zdraví nebo až v úmrtí oběti.

Práce popisuje mravnostní kriminalitu a její vymezení na sexuální delikty a rozebírá fenomenologii sexuální kriminality spolu s řadou statistických dat. Text se zaměřuje na pachatele mravnostní kriminality v obecné rovině, představuje jejich dělení společně s charakteristickými trestnými činy sexuální kriminality. Dále komplexně pojednává o problematice parafilií a řeší oblast sexuálních deliktů páchaných na dětech a páchání sexuálně motivovaných skutků v kyberprostoru. V závěru stati je rozebírána kontrola sexuální kriminality, tedy různé druhy prevence, možnosti léčby parafilií a agresivity, a represivní nástroje jako ukládání sankcí.

Určitým omezením práce bylo využití domácí odborné literatury, zejména s ohledem na fakt, že nemálo monografií k předmětnému tématu je staršího data, tedy 20 let a více. V jiných oblastech by toto omezení představovat problém nemuselo, avšak v určitých aspektech mravnostní kriminality se s těmito zdroji pracuje obtížně, a to nejen s ohledem na novelizace trestního zákoníku, ale i v kontextu změny společenského vnímání některých jevů. Právě u starších monografií, jež jsou pro tento obor považovány za základní, se například uvádí, že homosexualita se řadí mezi sexuální deviace nebo že na znásilnění se podílí oběť – o obou těchto tvrzeních lze dnes říci, že jsou překonané a neplatné. Tento problém potvrzuje například i současná

snaha o změnu definice znásilnění, kterou v prosinci 2023 projednala vláda ČR a předložila zákonodárcům do Parlamentu ČR; je tedy žádoucí, aby se odborná literatura průběžně obnovovala, resp. aby se vydávaly publikace nové, které tento vývoj již budou plně reflektovat.

Pro zajištění aktuálnosti zdrojů jsem tedy využívala odborných studií vydaných Institutem pro kriminologii a sociální prevenci, nejnovější vydání některých základních kriminologických monografií, a především různé oficiální zprávy a strategické a koncepční dokumenty vydané jednotlivými státními institucemi.

Právě snahy o změnu definice znásilnění, které se nyní nacházejí v zákonodárném procesu, jsou doprovázeny dalšími modifikacemi trestního zákoníku a trestního řádu v oblasti sexuálních deliktů tvořící určitý širší novelizační balíček. Touto legislativní změnou by případně došlo k začlenění nového trestného činu do hlavy III zvláštní části trestního zákoníku – sexuální útok. Tento delikt by zahrnoval sexuální praktiky „méně závažné“, tedy nepenetrační povahy, zatímco znásilnění by se omezilo pouze na soulož a jiný pohlavní styk provedený obdobným způsobem (tudíž převážně penetrační činy), čímž se zajistí vhodnější výše trestních sazeb čili v případě sexuálního útoku sankce mírnější oproti sankcím za znásilnění.[210]

Samotná změna definice znásilnění pak bude doplněna o koncept nekonsensuálního pohlavního styku a o koncept „ne znamená ne“, ke kterému se postupně přiklání většina evropských zemí včetně např. Německa, a který je vhodnější pro tuzemskou trestněprávní úpravu. [211]

Zásadní změnou projde také vymezení bezbrannosti úzce související se sexuálními delikty, tedy o zneužití bezbrannosti, jež rozšíří svůj význam o další oblasti. V rámci znásilnění se nekonsensuální pohlavní styk chápe jako vyjádření nesouhlasu oběti fyzickým či verbálním odporem. Avšak právě ustanovení o bezbrannosti rozšiřuje tento nesouhlas o situace, kdy oběť není schopna klást

[210] *Sněmovní tisk 616/0: Novela z. – trestní zákoník – EU: Návrh zákona včetně důvodové zprávy* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023. Vládní návrh. [cit. 26.2.2024]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=616&CT1=0
[211] Tamtéž.

odpor, ať už z důvodu fyzického (osoba těžce zraněná, ochrnutá, spoutaná, vysokého věku atp.) či psychického (dítě nízkého věku, osoba mentálně zaostalá, výskyt duševní poruchy) hendikepu nebo kombinace obojího (osoba pod vlivem návykových látek, v mdlobách, v hlubokém spánku atd.). Zároveň se navrhuje zařadit také bezbrannost vznikající z důvodu silného ochromujícího stresu jako disociativní stupor či tzv. zamrznutí; jinou oblastí, kterou uvádějí některé zahraniční právní úpravy, je překvapení jako důvod bezbrannosti. Dále se navrhuje vymezit věkovou hranici „automatické“ bezbrannosti na 12 let jako jakési plošné opatření.[212]

Většina těchto úprav byla uvedena již v existujících judikaturách, avšak je žádoucí je integrovat přímo do trestního zákoníku a trestního řádu. Zároveň se zohledňují také požadavky předpisů Evropské unie.[213]

Plánované legislativní změny, jež by mohly nabýt planosti ke dni 1. ledna 2025, vykazují modernější přístup k celé problematice sexuálních deliktů. Nejedná se o bezúčelné a „tupé“ zvyšování trestních sazeb, nýbrž o logické rozvržení trestných činů zasahujících do sexuální oblasti. Právě rozšíření důvodů bezbrannosti o silný psychický stres projevuje zájem zákonodárců o psychologické poznatky a reálnou problematiku silného emoční vypětí při znásilnění a jiných sexuálních deliktech, jež jsou svou závažností nepopíratelné. Zároveň zavedení dalšího trestného činu vyčleněním určitých sexuálních praktik z definice znásilnění umožňuje prostor pro adekvátnější trestání pachatelů jednotlivých aktivit. Následně by pak informace v médiích a statistikách nepůsobily tak vlídně vůči pachatelům znásilnění z důvodu zpřísnění trestních sazeb u tohoto trestné činu a vyčlenění „méně závažných“ forem páchání samostatného deliktu jako trestného činu sexuální útok.

---

[212] *Sněmovní tisk 616/0: Novela z. – trestní zákoník – EU: Návrh zákona včetně důvodové zprávy* [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023. Vládní návrh. [cit. 26.2.2024]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=616&CT1=0
[213] Tamtéž.

Celkové upuštění od bezprostředního násilí a pohrůžky násilím u trestných činů znásilnění, sexuální nátlak a posléze i sexuální útok přispívá ke konceptu konsensu pohlavního styku a jeho absence, jež je v dnešní době zásadní.

Kromě „novelizačního balíčku“ týkajícího se např. znásilnění se již delší dobu diskutují také další zákonné úpravy týkající se sexuálních deliktů páchaných na dětech, konkrétně zabránění recidivy tohoto páchání. Jedná se o tzv. registr sexuálních delikventů a „dětský certifikát“. Oba tyto nástroje by v budoucnu mohly fungovat jako preventivní opatření působící proti opakovanému páchání sexuálních deliktů na dětech (pohlavní zneužívání, dětská pornografie atp.).

Zmíněný registr se zatím jeví poměrně problematicky – v určité míře představuje zásah do práva na svobodu a soukromí či posléze potenciální ostrakizaci pachatele. Již dlouhodobě jsou zaznamenávány případy pachatelů, kteří za již zmíněné delikty vykonali trest odnětí svobody, po kterém tento typ trestné činnosti začali páchat znovu. Z těchto případů jasně vyplývá nutnost zaměřit se na páchání kriminálních činů proti dětským obětem v sexuální oblasti, nejen skrze výše zmíněné nástroje, ale také prostřednictvím přehodnocení ukládání sankcí za tyto delikty.

Co se trestů týče, značným problém diskutovaným v mediích a ve společnosti je ukládání převážně podmíněného výkonu trestu odnětí svobody za nejčetnější sexuální trestné činy. Přestože jsou v ČR tresty např. za znásilnění jedny z nejpřísnějších v Evropě, liší se nicméně od jiných států přístup především v oblasti léčby a pomoci pachatelům.

Otázkou tedy zůstává, proč soudy ukládají ve velké míře podmíněný trest odnětí svobody. Jednou z možností může být, že zákon a soudní praxe kladou příliš velký důraz na trestní minulost pachatele. Další možností je naopak malý důraz na závažnost této trestné činnosti.[214] I tyto aspekty ukazují, proč je nutné zabývat se oblastí mravnostní kriminality sexuální povahy, nikoliv ve smyslu

[214] DRÁPAL, Jakub. *Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě* [online]. Studie (Právnická fakulta Univerzita Karlova). Legal Data Hub, 2023. [cit. 11.2.2024]. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf

zpřísňování trestních sazeb, ale v systémovém přehodnocení přístupu k sankcionování a soudnictví v této věci obecně.

Seznam použité literatury

Monografie

AGGRAWAL, Anil. *Forensic and Medico-legal Aspects of Sexual Crimes and Unusual Sexual Practices*. 1. vyd. Boca Raton, FL: CRC Press, 2009. ISBN 978-1-4200-4308-2.

BENTOVIM, Arnon. *Týrání a sexuální zneužívání v rodinách*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 1998. ISBN 80-7169-629-3.

BLATNÍKOVÁ, Šárka, Petra FARIDOVÁ a Petr ZEMAN. *Násilná sexuální kriminalita – téma pro experty i veřejnost*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-143-1.

BLATNÍKOVÁ, Šárka; FARIDOVÁ, Petra a ZEMAN, Petr. *Znásilnění v ČR – trestné činy a odsouzení pachatelé*. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2015. ISBN 978-80-7338-153-0.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

DIBLÍKOVÁ, Simona a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2018*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2019. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-179-0.

GŘIVNA, Tomáš, SCHEINOST, Miroslav, ZOUBKOVÁ, Ivana a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. ISBN 978-80-7598-554-5.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Sexuální zneužívání*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-64-4.

HULANOVÁ, Lenka. *Internetová kriminalita páchaná na dětech: psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

CHMELÍK, Jan. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6.

KOŽÍŠEK, Martin a PÍSECKÝ, Václav. *Bezpečně n@ internetu: průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. ISBN 978-80-247-5595-3.

PAVLOVSKÝ, Pavel. *Soudní psychiatrie a psychologie*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2618-2.

PECHÁČKOVÁ, Marika. *Kdo chytá v síti*. Brno: BizBooks, 2020. ISBN 978-80-265-0919-6.

SCHEINIST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2020* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2021. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-196-7.

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2019.* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2020. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-187-5.

SCHEINOST, Miroslav a kol. *Analýza trendů kriminality v České republice v roce 2022* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2023. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-205-6.

VÁLKOVÁ, Helena; KUCHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2000. ISBN 80-7169-795-8.

Zákonná úprava

Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník* v posledním znění

Internetové zdroje

Akční plán prevence domácího a genderově podmíněného násilí na léta 2019-2022 [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2019. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/dokumenty/AP-DN---grafikaFINAL.pdf

Aplikace jaktrestame.cz [online]. JakTrestame.cz. [cit. 9.2.2024]. Dostupné z: https://jaktrestame.cz/aplikace/#appka_here

Blíží se vznik registr sexuálních násilníků, tzv. dětského certifikátu [online]. Advokátní deník, 2023. [cit. 9.2.2024]. Dostupné z: https://advokatnidenik.cz/2023/10/09/priblizujeme-se-vzniku-registru-sexualnich-nasilniku-tzv-detskeho-certifikatu/

Britannica [online]. [cit. 30.11.2023]. Dostupné z: https://www.britannica.com/topic/transvestism

DRÁPAL, Jakub. *Tresty za znásilnění jsou druhé nejpřísnější po vraždě* [online]. Studie (Právnická fakulta Univerzita Karlova). Legal Data Hub, 2023. [cit. 11.2.2024]. Dostupné z: https://www.prf.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/LDH_4_23.pdf

Informace o realizaci standardizovaných programů zacházení s odsouzenými a o realizaci přípravy odsouzených na propuštění z výkonu trestu odnětí svobody [online]. Ministerstvo vnitra ČR. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/soubor/informace-o-realizaci-stand-programu-zachazeni-doc.aspx

KRUG, Etienne G. A kol. *World report on violence and health*. Geneva: World Health Organization, 2002. [cit.4.2.2024]. Dostupné z: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/9241545615_eng.pdf?sequence=1

Linka bezpečí [online]. [cit. 30.11.2023]. Dostupné z: https://www.linkabezpeci.cz/-/sexualni-zneuzivani

MICHÁLKOVÁ, Eva. *Sexuální násilí a sexuální obtěžování: reprezentativní výzkum 2021* [online]. MindBridge Consluting, a.s., proFem – centrum pro oběti domácího násilí a sexuálního násilí, o.p.s., 2021. [cit. 7.2.2024] Dostupné z: https://www.profem.cz/cs/vydali-jsme/vyzkumy/a/sexualni-nasili-a-sexualni-obtezovani-reprezentativni-vyzkum-2021

MKN-10: Mezinárodní klasifikace nemocí a souvisejících zdravotních problémů [online]. [cit. 19.11.2023] Dostupné z: https://mkn10.uzis.cz/prohlizec/F65

Práce s původci a původkyněmi násilí [online]. SPONDEA, z.ú., 2023. [cit. 8.2.2024]. Dostupné z: https://www.spondea.cz/detail/cz/prace-s-puvodci-a-puvodkynemi-nasili

Sněmovní tisk 616/0: Novela z. – trestní zákoník – EU: Návrh zákona včetně důvodové zprávy [online]. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2023. Vládní návrh. [cit. 26.2.2024]. Dostupné z: https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=9&CT=616&CT1=0

Stíhané osoby v období 2016 – 2020 [online]. Policie České republiky, 2022. [cit. 25.2.2024]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/stihane-osoby-v-obdobi-2016-2020.aspx

Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022-2027 [online]. Praha: MV ČR, 2022. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/nova-strategie-prevence-kriminality-v-cr-na-leta-2022-2027-byla-schvalena-vladou.aspx

Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030 [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2021. [cit. 1.2.2024]. Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/ppov/rovne-prilezitosti-zen-a-muzu/Aktuality/Strategie_rovnosti_zen_a_muzu.pdf

Velký lékařský slovník [online]. [cit. 12.11.2023]. Dostupné z: https://lekarske.slovniky.cz/lexikon-pojem/hebefilie-2

Věznice Kuřim: 25 let sexuologického léčení ve Věznici Kuřim [online]. Vězeňská služba České republiky, 2023. [cit. 3.2.2024]. Dostupné z:

https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-kurim/clanky/detail/25-let-sexuologickeho-leceni-ve-veznici-kurim

Věznice Nové Sedlo: Program Grepp přijetí viny [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-nove-sedlo/clanky/detail/program-greep-prijeti-viny

Věznice Ostrov: odborné zacházení [online]. Vězeňská služba České republiky. [cit. 2.2.2024]. Dostupné z: https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-ostrov/sekce/moznosti-specializovaneho-zachazeni

Vývoj registrované kriminality v roce 2022 [online]. Praha: OKVV PP, 2023. [cit. 14.11.2023]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2022.aspx

Vývoj registrované kriminality v roce 2023 [online]. Praha: OKVV PP, 2024. [cit. 27.1.2024]. Dostupné z: https://www.policie.cz/clanek/vyvoj-registrovane-kriminality-v-roce-2023.aspx

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2022 [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, 2023. [cit. 29.1.2024]. Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/nsz/cinnost-nejvyssiho-statniho-zastupitelstvi/zpravy-o-cinnosti/zprava-o-cinnosti-za-rok-2022/

Zpráva o situaci v oblasti veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti na území České republiky [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2023. [cit. 16.11.2023] Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx

Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2021 [online]. Praha: MV, Odbor bezpečnostní politiky, 2022. [cit. 25.2.2024]. Dostupné z: https://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-kriminality-dokumenty.aspx